Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ БОШ НАШРИ

● № 135 (10.131). ● 1991 йил 16 июль ● сешанба ● Баҳоси 8 тийин.

Вилоят партия комитетида

ТАЪМИНОТДА УЗИЛИШЛАР БЎЛМАСИН

Вилоят партия комитетида вилоят шаҳарлари ва пойтахт аҳолисини мева-сабзавот маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлаб туриш борасидаги фаолиятни янада яхшилаш мавзусига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда вилоят шаҳар ва районлари ҳамда пойтахт районлари партия комитетлари биринчи котиблари, савдо соҳаси мутасаддилари, агросаноат уюшмалари ва халқ назорати вакиллари иштирок этдилар.

Йиғилиш мобайнида бу йил вилоятда қишлоқ меҳнаткашлари мева ва сабзавотдан яхши ҳосил етиштирганликлари, энди бу ҳосилни нес-нобуд қилмай истеъмолчиларга етказа билиш лозимлиги алоҳида таъкидланди. Бу борада миришкорлар дуч келаётган муаммолар, шаҳар бозорларидаги баъзи тартибсизликлар тилга олинди ва уларни бартараф этиш бўйича таклиф-мулоҳазалар билдирилди.

Сўзга чиққанларнинг бари далалар ва боғларда етиштирилаётган маҳсулотлардан шаҳарлар аҳолисини тўлиқ баҳраманд қилиш учун қўлдан келганча барча чора-тадбирларни қўллашга тайёр эканликларини маълум қилдилар. Ҳозирги айни пишиқчилик кунларида вилоятнинг барча шаҳарларида ва пойтахтнинг ҳамма районларида фаолият кўрсатаётган ярмаркаларни янада кенгайтириш, улар сонини ошириш ва бу савдо расталарига мева-сабзавот маҳсулотлари етказиб турувчи районларни бириктириб қўйишга келишилди.

Йиғилиш мобайнида шаҳарлар аҳолисини қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан мунтазам таъминлаш борасида узилишлар бўлмаслиги учун яна нималар қилиш кераклиги тўғрисида бир қанча қимматли фикрлар билдирилди ва уларни амалга ошириш чоралари белгиланди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитети биринчи котиби, халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси С. Мамарасулов, Тошкент шаҳар партия комитети биринчи котиби, халқ депутатлари шаҳар Кенгаши раиси А. И. Фозилбеков, вилоят партия комитети иккинчи котиби Ш. Н. Маҳмудова, вилоят партия комитети котиблари Ш. И. Жалилов, В. Г. Гордиенко, Ж. Ж. Шарипов ҳамда халқ депутатлари вилоят Кенгаши ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари, вилоят агросаноат уюшмасининг раиси вазифаларини бажарувчи Т. М. Мирёқубов қатнашдилар.

● ●

ҲИСОБОТЛАР ТИНГЛАНДИ

Вилоят партия комитетида жорий йилнинг биринчи ярмидаги фаолиятлари бўйича шаҳар ва район партия комитетлари биринчи котиблари ҳисоботлари тингланди. Вилоят шаҳарлари, сабзавоткор ва пахта экувчи районлари партия комитетларининг биринчи котиблари алоҳида-алоҳида ҳисобот бердилар.

Ҳисоботлар давомида жойлардаги иқтисодий вазиятни партиявий бошқариб бориш борасида кўрилаётган чора-тадбирларга баҳо берилиб, камчиликлар рўй-рост кўрсатиб ўтилди. Биринчи котибларнинг бундан кейинги фаолиятларида нималарга кўпроқ эътибор беришлари лозимлиги ҳақида бир қатор таклифлар билдирилди.

Ҳисоботларга бағишланган мазкур йиғилишларда Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитети биринчи котиби, халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси С. М. Мамарасулов, вилоят партия комитети иккинчи котиби Ш. Н. Маҳмудова, вилоят партия комитети котиблари Ш. И. Жалилов, В. Г. Гордиенко, Ж. Ж. Шариповлар қатнашдилар.

ДАЛА НЕЪМАТЛАРИ — ШАҲАРЛИКЛАРГА

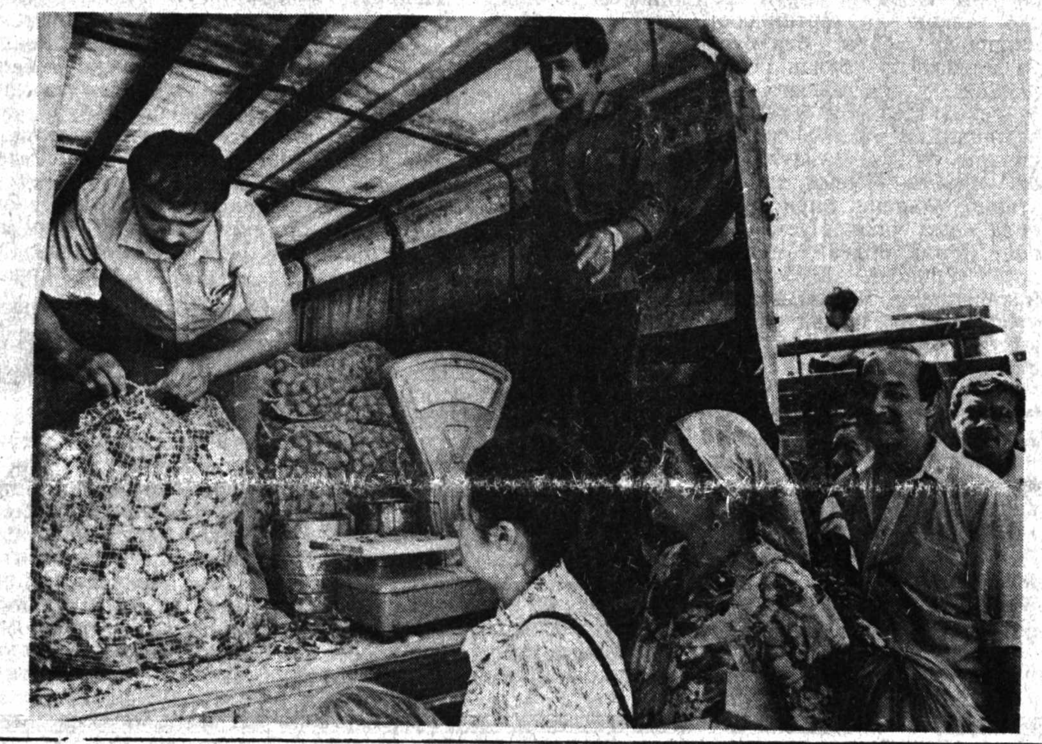

Бўстонлиқдан 4 та юк машинаси Эски шаҳарга келиб Чорсу бозорида муқим ўрнашганда кўпчилик бунга аҳамият бермади. Ҳам арзонроқ, ҳам дурустроқ маҳсулот харид қилиш ниятида бозорга тушган минглаб тошкентликлар улар кутган нарса айнан шу машиналар ичида эканини хаёлларига ҳам келтиришмасди. Ниҳоят машиналардан қопларга ортилган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари туширилгач, харидорлар ҳам топилди.

Вилоят агросаноат уюшмаси томонидан пойтахтда ташкил этилган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ярмаркаси ана шу тариқа бошланди. Унда Бекободдан ташқари вилоятнинг барча районлари иштирок этадилар. Пойтахтдан анча олис бўлган Бекобод райони Бекобод шаҳар аҳолисига хизмат кўрсатади.

— Ўзаро келишувга мувофиқ ярмарка 19 июлдан бошланиши керак эди,— дейди биз билан суҳбатда вилоят агросаноат уюшмаси бошлиғи Мелис Хўжаев.— Бироқ, маҳсулотлари тайёр бўлган хўжаликлар махсус топшириқ кутиб ўтирмай шаҳарликлар томон ошиқишди. Барча хўжаликлар ўзлари учун белгиланган жойларга етиб келгач, ярмарка ҳақиқий маънода бошланади. Режаларимиз чакки эмас. Шаҳарликлар дастурхонига кунига 180 тонна сабзавот, 50 тонна мева, 55 тонна полиз экинлари ва бошқа маҳсулотлар сотишни мўлжаллаяпмиз. Шаҳарликларга қулай бўлиши учун ярмаркалар пойтахтнинг энг гавжум жойларида ташкил этилади...

А. ИМОМХУЖАЕВ.

Сураткашимиз В. ТУРАЕВ ушбу суратларни Чорсу бозоридан олиб келган. Тошкентликлар бу ерда Бўстонлиқда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид этишлари мумкин.

ТАЛАБАЛАР КЎМАГИ

ЛЕНИН номли Тошкент Давлат муаллимлар билим юрти талабаларидан бир гуруҳи ўз меҳнат семестрларини Чиноз районидаги «Олмазор» давлат хўжалигида ўтказишмоқда. Улар Ҳошим Эрхўжаев ва Қулбой Сотиболдиев бошлиқ боғдорчилик бригадаларида мева-сабзавот теришда боғбонларга яқиндан ёрдам бермоқдалар.

Яқинда талабалар томонидан терилган 100 тонна олхўри шаҳарликлар дастурхонига жўнатилди. Гулчеҳра Сабоева, Зилола Йўлдошева, Наргиза Бўтаева, Моҳидил Шавкатова каби талабалар мева теришда барчага ўрнак бўлмоқдалар.

О. МАЪМУРОВ.

ТИЛ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ҚАНДАЙ БАЖАРИЛМОҚДА?

МРЭОдаги турғунлик

ЛУҚМА

Бу ташкилотнинг асл номи қандай эканлигини билмадим. Аслида идора биносида ташкилот ҳақида маълумот берувчи лавҳа бўларди. Бу ерда рус ва ўзбек тилларида Ўрта Чирчиқ район ички ишлар бўлимига қарашли «МРЭО» деб ёзиб қўйилган холос.

Ушбу жумбоқли қисқартма маъносини ўқиш учун оқ қоғозни қора қилиб ўтириш шарт эмасди. Асосий гап шундаки, бу ерга жамиятимизда рўй бераётган ўзгаришлар эпкини ҳали келмаганга ўхшайди. Катта бино, ички ишлар ходимлари савлат тўкиб, ҳузурига келганларга дўқ уриб ўтирган қатор хизмат хоналари лавҳаларида ҳам, давлат ёки шахсий машинасига номер ва ҳужжат олиш учун талаб этиладиган ҳужжатлар, тўлдириладиган қоғозлар намуналари, турли-туман эълонлар ҳам фақат рус тилида.

Ушбу МРЭОга кириладиган эшик ойналарини худди машина ойналаридек қорайтиришга вақт ҳам, имкон ҳам топишибди-ку, давлат тили тўғрисидаги Қонунни бажаришни ҳатто хаёлларига ҳам келтиришмабди. МРЭО ходимлари қайсидир ҳужжатингиз қонун-қоидада белгиланганидан сал бошқачароқ тўлдирилса, уларни олдингизга отиб юборишади. Аммо бу ҳуқуқ-тартибот ходимларининг Қонунга беҳурматликларини қандай изоҳласа бўларкин? Афтидан МРЭО ходимлари бу ҳақда Ўрта Чирчиқ район ички ишлар бўлими ёки вилоят ички ишлар бошқармаси раҳбарлари томонидан махсус кўрсатма кутаётган бўлсалар ажаб эмас.

Р. ШЕРМАТОВ.

● *АБИТУРИЕНТ—91*

БУНИ ВАЗИЯТ КЎРСАТАДИ

Муҳарририятга Бўка районидаги «Октябрь 40 йиллиги» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи ўқитувчи Д. Ғуломова мактуб йўллади. Унда муаллиф жумҳурият радиосининг «Оқшом тўлқинларида» эшиттириши орқали 1990—1991 ўқув йилида мактабни олтин ва кумуш медал билан тамомлаган ўқувчилар педагогика олийгоҳларига имтиҳонсиз ва суҳбатсиз қабул қилинади, деган гапни эшитганини ёзади. Шунингдек, олийгоҳга ҳужжатларини 26 июнда топширган медал олганлар қабул комиссияси аъзолари суҳбатидан ўтишлари керак, дейишяпти. Энди кимга ишонайлик, деб мурожаат қилибди.

Мазкур саволга аниқ жавоб олиш мақсадида Жумҳурият Халқ таълими вазирлиги олий ўқув юртлари бўлимининг бошлиғи **Баҳром Ғофурович Қодиров** билан телефон орқали боғландик.

Маълум бўлишича, Ўзбекистон ССЖ Халқ таълими вазирлиги ихтиёридаги педагогика олий ўқув юртларига 1991 йил қабул қоидалари эълон қилинган ва унинг 9, 15 ҳамда 16-бандлари айнан юқоридаги саволга жавоб бўла олади. Унда жумладан шундай дейилади: 1991 йилда Ўзбекистон ССЖ ўрта мактабларини олтин (кумуш) медал билан тугаллаган ўқувчилар педагогика олий ўқув юртларига имтиҳонсиз қабул қилинадилар. («Мусиқа», «Чизмачилик ва тасвирий санъат» мутахассисликлари бундан мустасно).

1991 йилда Ўзбекистон ССЖ ўрта педагогика билим юртларини, ҳунар-техника билим юртларини имтиёзли диплом билан тугаллаган шахслар педагогика олий ўқув юртларига имтиҳонсиз қабул қилинадилар (бунда ўқишга кираётган мутахассисликлари эгаллаган касбларига мос келмоғи зарур).

Агарда абитуриентлардан тушган аризаларнинг сони мутахассисликлар ва таълим олиш тилига кўра улар учун белгиланган қабул миқдоридан ошиб кетса, қабул комиссиялари барча даъвогарлар ҳамда «Мусиқа», «Чизмачилик ва тасвирий санъат» мутахассислигига ариза топширганлар билан мутахассисликка оид фандан синовдан «ўтди», «ўтолмади» қабилида синов суҳбати ўтказадилар ва белгиланган миқдорда қабул қилинадилар.

Ўрта мактабларни тугаллашда олтин (кумуш) медал билан тақдирланганлар, ўрта махсус ўқув юртларини, ҳунар-техника билим юртларини имтиёзли диплом билан тамомлаган шахслар, шунингдек, «суҳбат»дан ўтолмаганлар қабул комиссияси томонидан белгиланган битта имтиҳон топширадилар. Ана шу имтиҳондан «5» (беш) баҳо олган шахслар бошқа имтиҳонлардан озод қилиниб, олий ўқув юртига қабул қилинадилар. Агар «5» (беш) олмасалар у ҳолда барча кириш имтиҳонларини топшириб, умумий конкурсда қатнашадилар.

● *Муҳарририятга мактуб* ●

СИЗ ҚАНДАЙ БАҲОЛАЙСИЗ?

ҲУРМАТЛИ муҳарририят! Ушбу мактубни сизга йўллашдан мақсадим мен бошимдан ўтказган аҳвол бошқаларнинг бошига тушмаса, умуман бундай масъулиятсизлик, бефарқликнинг олдини олишга хизмат қилса, ундан мутасаддилар тегишли сабоқ чиқаришса деган ниятдаман. Гап шундаки, бизнинг яккаю ягона фарзандимиз уч йилдан буён ўзининг ватан олдидаги йигитлик бурчини адо этиб келмоқда. Хизматни тугатишига ҳам саноқли ойлар қолди. У билан телефон орқали гаплашиш учун Чирчиқ шаҳар шаҳарлараро телефон станциясига ўғлим хизмат қилаётган Хабаровск ўлкаси Ванино ноҳияси билан телефон орқали гаплашиш учун бир ҳафта бурун бориб тегишли ҳақини тўлаб келдим. Ниҳоят оиламиз орзиқиб кутган 18 июнь келди. Менга телефон станцияси кассири Москва вақти билан эрталаб соат 5 да гаплашишимиз мумкинлигини айтган эди. Шунинг учун телефон станциясига барвақт, Москва вақти билан 4.30 да етиб бордик. Қўлимдаги ишонч қоғозини туйнукчадан кассир қизга узатдик ва ундан «кутинглар» деган сўзни эшитиб, ўриндиқларга жойлашиб кута бошладик. Соат 5 дан ҳам ошди. Ҳамон алоқадан дарак йўқ. Ноилож яна кассирга мурожаат қилдим. У эса «қисқа қилиб «кутинглар» дея туйнукчани ёпиб қўйди.

Бу орада кассирлар ҳам алмашишди. Тахминан соат 6 лардан ошганда мен яна туйнук олдига келиб ишни қабул қилиб олган кассирга Хабаровск ўлкаси билан мулоқотимиз муддати бир соатдан ўтиб кетган бўлса ҳам гаплашмадик-ку, дедим. У эса пастга, ишлатилиб бўлинган қоғозлар ташланадиган идишга энгашиб икки ишонч қоғозини (квитанция) олиб ўқиб чиқди. Ва бирини стол устига қўйди. Бир дақиқа сукут сақлагач, шу қоғоз меникими деган эдим, у ҳа деб жавоб берди. Ана шу пайтдаги аҳволимни бир тасаввур қилиб кўринг-а. Биз икки соатдан буён фарзандимиз билан гаплашиш учун интизорлик билан кутиб ўтирсагу, бу билан сариқ чақалик ҳам иши йўқ бир киши сен қонуний ҳақини тўлаб қўйган ҳужжатни ташлаб юборса. Ахир худди шу пайтда биз билан мулоқот қилмоқчи бўлган ўғлимиз ҳам бошқа шаҳарда кутаётган эдику.

Буни қандай тушуниш мумкинлигини тасаввур ҳам қилиб бўлмайди. Аммо иложи борича ўзимни қўлга олдим, бошлиқни сўрадим. Уни топиш ҳам жуда мураккаб кечди. Кимга мурожаат қилманг, фақат зардали гап эшитасиз. Ниҳоят бир аёлга рўбарў қилишди. У ўзини мана шу телефон станцияси бошлиғиман деб таништирди. Воқеани айтдим. У кутиб туринг деди-ю, орадан 3—4 минут ҳам ўтмасдан сизга Хабаровскни улаб беришди, бориб гаплашинг-да, кейин олдимга кирарсиз, мен кассирни ҳам чақиртираман деди. Ниҳоят ўғлим билан гаплашдим.

Аммо мени бу масъулиятсизликнинг айбдори қизиқтирар эди. Сўраб-суриштиришлардан кейин менга кассирда айб йўқ, телефонистkани ойлик мукофотдан маҳрум қиламиз деб жавоб беришди.

Лекин менинг кўз ўнгимда ишонч қоғозини ахлат идишга ташлаб юборган, бизни ҳеч бир сабабсиз кутишга мажбур қилган, шунчалик ташвишу, оворагарчиликларни келтириб чиқарган оппоққина кассир қиз турарди. Унинг фамилиясини сўрадим. Рақами «12», бизда фамилияси айтилмайди дейишди.

Гап унда ҳам эмас. Мен Чирчиқдаги шаҳарлараро телефон станцияси хизматидан жуда кўп маротаба фойдаланганман. Бу ерда ишловчиларнинг ҳаммасини ёмон отлиққа чиқариш ҳам нотўғри бўлади. Лекин ўша куни биз қатори жуда кўпчилик қайсидир жигаргўшаси билан, ёки зарур масалада бирон киши билан гаплашиш учун қимматли вақтларини беҳуда ўтказиб ўтиришди. Алоқа ўрнатишнинг кечикиб кетганлигига бирон сабаб бўлганда ҳам майли эди. Афсуски, ҳаммаси жойида экан. Бошлиқ аралашгач, қандайдир 5—6 минут ичида ҳаммаси ҳал бўлди.

Хуллас, мен юқоридаги воқеани ҳеч танамга сингдира олмадим. Наҳотки, шунчаликка бориб етдик.

Ҳурматли муҳарририят, сиздан илтимос, ушбу масалада мутасадди ташкилотларнинг жавобини олсангиз.

Саъдулла УРИНБОЕВ,

Чирчиқ шаҳри, 3. Октябрь кўчаси, 127.

ТАЖРИБАСИ ЎРГАНИЛМОҚДА

Тошкент шаҳридаги 426-болалар боғча-яслида эстетик-нафосат тарбиясига комплекс ёндашиш борасида муайян тажриба орттирилди. Ана шу ибратли тарбиявий ишлар Тошкент давлат педагогика олийгоҳи мутахассис олимлари томонидан атрофлича ўрганилиб, жойларда оммалаштирилмоқда. Шунингдек, Тошкент педагогика билим юрти талабалари ҳам бу ерда кузатишлар олиб боришмоқда.

Боғча-ясли фаолияти хориждан келган мутахассислар эътиборини ҳам ўзига тортмоқда. Кейинги йилларда АҚШ, Франция, Италия, Бангладеш ва бошқа мамлакатлардан ташриф буюрган педагоглар болалар масканида бўлдилар. Яқинда яна бир гуруҳ чет эллик меҳмонлар боғча фаолияти билан қизиқиб танишдилар.

МУЗЕЙЛАР ҲАМКОРЛИГИ

Ўзбекистон пойтахтидаги СССР Халқлари дўстлиги музейи Иттифоқимиздаги қатор жумҳуриятлардаги давлат музейлари билан яқин алоқа боғлаган. Хусусан Озарбайжондаги халқ амалий санъати давлат музейи билан ҳамкорлик кенг йўлга қўйилган.

Ўзаро келишувга биноан яқинда Бокудан Тошкентга қизиқарли экспонатлар юборилди. Булар, асосан ноёб озарбайжон гиламлари бўлиб улар энг яхши экспонатлар сифатида халқлар дўстлиги музейи залларидан ўрин олди.

С. ОДИЛОВА.

ХАТЛАР, ТЕКШИРИШЛАР, НАТИЖАЛАР

ТЕКШИРИШ НИМАНИ КЎРСАТДИ

МУҲАРРИРИЯТГА Тошкент шаҳар, Ҳамза район, Строительная кўчасидаги 38-уй, 38-квартирада яшовчи С. Ҳабибуллина мактуб йўллаб шу ҳудуддаги ичимлик сувининг сўнгги пайтда ифлосланиб кетганлиги тўғрисида фикр билдирган эди.

Ушбу мактубда кўтарилган муаммо текшириш учун Ҳамза район санитария ва эпидемиология станциясига юборилди. Бизга хабар қилишларича ўша ердаги сув намунаси олиниб, кимёвий ва бактериологик лабораторияда текширилган. Таҳлил шуни кўрсатдики, Строительная кўчасидаги 38-уйда ичимлик суви истеъмол учун яроқлидир.

• *Ишбилармон кишилар* •

ЭР БОШИГА ИШ ТУШСА...

ТОШКЕНТ денгизининг жанубий қирғоғида район маркази сатҳидан роса икки терак бўйи узунлиги билан фарқ қиладиган катта бир жарлик бор. Бир томони Ўрта Чирчиқ, иккинчи томони эса Оҳангарон ўрмон хўжалиги билан қарийб туташиб кетган бу чуқурлик Пискент тасарруфига киргани билан узоқ йиллар давомида район эътиборидан четда қолиб келган. Жарлик бир вақтлар аҳоли чорваси учун яйлов вазифасини ўтарди. Кейинчалик унинг бир қисмида балиқчилик хўжалиги пайдо бўлди. Орадан йиллар ўтиб, яна бир қисми кўчат етиштиришга ихтисослаштирилди. Гарчи тошлоқ ва нотекис ерлардан иборат бўлишига қарамай майдон сатҳининг кенглиги туфайли бора-бора жарнинг яна бир бўлагини боғдорчиликка мўлжалланган давлат хўжалигига айлантиришди. Лекин ўшанда хайрли туюлган бу режанинг истиқболи ҳисобга олинмаган эканми, узоқ йиллар Вахрушев номи билан юритилган хўжалик нимагадир ўзини оқлаёлмади. Райoннинг иқтисодий жиҳатдан энг қолоқ, пароканда айланган тармоғи бўлиб қолди. Бу ерда етиштирилган ҳосил сарфланган ҳаражатларни ҳам қоплай олмасди. Эътиборсизлик туфайли вақт ўтиши билан узумзорларнинг кўп қисми чакалакзорга айланиб кетди. Натижада район раҳбарлари агар харидор топилса хўжаликни ўша ҳолича бошқа бирор районга тақдим этиб юбориш пайига тушган кезлари ҳам бўлди. Бунга фақат ўртадаги бир муаммо тўсқинлик қилиб турарди. Хўжалик ташкил этилганда унинг келажагига умид қилиб, четдан келган, туб маҳаллий аҳолига мансуб бўлмаган анчагина оила муқим бўлиб яшаб қолганди. Мана шу аҳолини ишдан маҳрум қилиб қўйиш истиҳоласи ҳар доим хўжаликни тарқатиб юбориш хавфидан сақлаб келарди.

Яширишнинг ҳожати йўқ. Жарлик яқин йилларга қадар райком учун «жарима» нуқтасини ҳам ўтарди. Қайси раҳбар ишдан урилиб, лавозимидан кетса бекор юрмаслиги учун шу жойга директор этиб тайинланарди. Янги ишга келган раҳбар бир-икки йил «астойдил» меҳнат қилгач, аҳволни барибир ўзгартира олишига кўзи етмай ўз истаги билан ариза берар, шу тариқа раҳбарлик номенклатураси рўйхатидан ўтиб, оддий ишчи ёки хизматчига айланарди. Аҳвол шу тариқа давом этавергач, бора-бора хўжаликда бошбошдоқчилик авжга минди. У ердаги бир вақтлар пайдо бўлиб қолган вино ишлаб чиқариш заводи ҳам маблағ тополмай қолоқликка буткул юз бурганидан фаолиятини тўхтатиб қўймаслик учун пойтахтдаги қайсидир йирик бир корхона ихтиёрига ўтиб кетди.

Ерлар талон-торож бўла бошлади. Шаҳардаги турли хил ўнлаб корхоналар тайёр майдонларни керагича эгаллаб, ўзлари учун дам олиш уйлари ва дала ҳовлиларини қуриб олишга киришдилар. Чунки жарлик қаровсиз қолгани билан унинг табиати бўлакча эди. Бир томони Тошкент денгизи, иккинчи томони ям-яшил ўрмонзордан иборат. Хоҳлаган пайтда керагича балиқ овлаб, маза қилиб ҳордиқ чиқариш мумкин. Шунга қарамай у ердан файз қочаверди. Яйлов ўрнига гўё дам олиш учун келувчиларга қасдма-қасд иш тутгандай дори пуркочви ишчи тайёраларга кўнолға қурилди. Унинг ёнида энг хавфли химиявий заҳар-заққумларни сақлашга мўлжалланган катта бир омбор пайдо бўлди. Кейинчалик ўз-ўзини моддий жиҳатдан таъминлай олмай, бўғзидан қарзга ботиб қолгани туфайли хўжалик ҳам тарқатиб юборилди. Илгари унинг тасарруфида бўлган ерлар «Пискент» давлат хўжалигининг озуқа етиштиришга ихтисослашган бўлими ихтиёрига олиб берилди. Шу билан бу жой одамларнинг ёдларидан ҳам кўтарила бошлади.

Лекин орадан бирмунча вақт ўтгач, аниқроғи, 1989 йилнинг ўрталарига келиб районда ғалати бир миш-миш тарқалди. Гўёки ўша жарликда яна қайтадан алоҳида бир давлат хўжалиги ташкил қилинар эмиш. Дастлаб аввалгисини базўр тарқатиб юборишгани учун бу гапларга ҳеч ким ишонмай юрди. Лекин сал вақт ўтиб кутилмаганда миш-мишлар чиндан ҳам ҳақиқатга айланадиган бўлиб қолди. Ўша ҳамманинг назаридан қолган пастликда янги хўжалик ташкил этишга киришилди. Одамларни ҳайрон қолдирган нарса, ёш бўлишига қарамай, тажрибали мутахассис, райондаги «Гулистон» жамоа хўжалигини маҳорат билан бошқараётган Раҳматхон ака Соиповни янги хўжаликка директор этиб тайинланиши эди. У район раҳбарларининг нима сабабдан шундай қарорга келишганидан ажабланди: «Чеккага суришми ёки синовми, ишонч дея айтилаётган сўз замирида нима бор ўзи?» «Гулистон» жамоа хўжалигининг аъзолари раисларига истамайгина жавоб бердилар.

Директор кун бўйи қишлоқни пиёда айланиб чиқди. Кайфияти бузилди. Кечга томон атрофи шох-шабба билан ўралган бир томорқа ёнида тўхтади. Кексайиб қолган нуроний отахон картошкаларни кавлаб олмоқда эди. Нарироқда турмуш ўртоғи бўлса керак, ўзига ўхшаган қари бир онахон пастқам уй остидаги бостирма ошхонада қозон қайнатарди. Раҳматхон ака яқин келиб, қўрага суянди.

— Ҳорманг отахон, хирмонга барака,— сўз қотди чолга қараб.

Отахон базўр қаддини ростлаб ортига ўгирилди.

— Бор бўл, ўғлим, умрингга барака. Сўнг аста юриб келиб, қўрага суяниб турган Раҳматхон аканинг қўлидан олди.

— Егулик бўлар, деб эккан эдик, болалар кўчиб кетиб, кампиримиз иккаламиз ёлчитиб парвариш ҳам қилолмадик. Ҳар тупида бир-икки дона ҳосил бўлса ҳам увол бўлмасин деб...— Отахон эгатларга ишора қилди.

— Қаёққа кўчиб кетишди фарзандларингиз?— сўради Раҳматхон ака.

— Узоқмас. Тўйтепадан ҳовли-жой олдик. Икки ўғлим ўша ерда. Қатнаб ишлаётган эди. Ҳайтовур арзон иморат учрабди. Қарз-қавола қилиб бўлса ҳам дарров харид қилдик. Шу ҳафта бизлар ҳам чол-кампир кўчиб борамиз.

— Бу ерни нимаси ёмон, яшайверинглар-да, табиатини қаранг,— Раҳматхон ака узоқдаги дарахтларга боқиб сўз қотди.

— Тўғри айтасан, болам, — хомуш бўлиб жавоб қайтарди отахон.— Илгари қишлоғимиз жуда кўркам эди. Энди файз қочди, ҳувиллаб ётишини қара, қўшнилар ҳам кўчиб кетишди. Тайинли раҳбар бўлмаганидан кейин шу экан-да. Яхши ният билан келган эдик. Туп қўйиб, палак ёзолмадик. Энди кетмасак бўлмайди.

— Хўжалик яна тикланди, кўчишга шошмасангиз бўлармиди,— маслаҳат солди директор.

— Эшитдим, буни. Лекин кўчмасак бўлмайди. Болалар қатнаб ишлайвериб қийналиб кетишди, улар ҳеч нарсага ишонмай қўйишган. Аммо, лекин янги раҳбарни одамларга нон берадиган дейишяпти. Тиниб-тинчимасмиш. Ўзинг ким бўласан, ўғлим?

— Ўзим, айланиб келган эдим,— деди хўрсиниб. Сўнг чолнинг елкасидан қучди.— Кетманг, отахон, кетманг, худо хоҳласа ҳаммаси яхши бўлади, албатта яхши бўлиши керак.

У шундай деб тўсиқдан узоқлашди. Муюлишга етганда олдидан уй жиҳозларини ортиб олган катта бир юк машинаси ғизиллаб ўтди.

«Қишлоқдаги оилалар сони яна биттага камайди,— хаёлидан ўтказди директор.

Раҳматхон ака илгари райком бюроси йиғилишларида, сессия ва пленумларда танқид қилишга керагича манба берадиган бу жойнинг ҳақиқий аҳволини энди ўз кўзи билан кўрганди. Директор ўша алпозда бир муддат гарангсиб, афтодаҳол бўлиб юрди. Лекин тез орада журъатни тўплаб олди. Одамларнинг унга эргашаётганини, директор этиб тайинланганини эшитгач, Пискент марказидаги юзлаб, муболағасиз юзлаб оилалар доимий яшаш ва ишлаш учун хўжаликка келишга рози эканлигини эшитиб қолди. Эшитди-ю, бир олам қувонч билан уларга дарҳол бағрини очди. Асосий ишни биргалашиб ҳаракат қилиш учун дастлаб мутахассисларни тўплаб олишдан бошлади. Район агросаноат банкидан 500 минг сўм миқдорида қарз олинди. Қишлоқдаги фаолиятини тўхтатиб қўйган барча маиший, маданий ва умумий овқатланиш соҳасига оид хизмат кўрсатиш турлари қайта тикланди. Ишчилар янги хўжаликка ном бериш учун бир жойга тўпландилар. Кўпчилик соҳибкорлар халқимиз шаънига айтилган «пахта иши», «ўзбеклар иши» номли асоссиз иборалар бизнинг миллатга бутунлай ётдир, «ўзбеклар иши» кўчат экиш, боғ-роғ қилиш, ризқ-рўз яратиб халқни тўқ, юртни обод қилишдан иборат, биз буни ўз меҳнатимиз билан исботлайлик. Хўжалигимизга «Ўзбекистон» дея ном берайлик, дейишди. Бу таклиф каттаю кичикка бирдай маъқул тушди. Иккита бўлим ташкил этилиб, уларнинг бирига районда номи чиққан уста деҳқон, Ленин ордени нишондори Ўринбой Муборақов, иккинчисига шу ерда яшаб узоқ йиллар ҳалол меҳнат қилган инсон Жефер Шерфиддиновлар бошқарувчи этиб сайландилар. Ҳамма ёпирилиб далага чиқди. Кузги-қишки ишлар бошлаб юборилди. Одамлар орасида астойдил меҳнат қилишга аҳд қилган, илгариги касб-ҳунарини ўзгартириб, қўлига биринчи марта кетмон ушлаган кишилар ҳам бор эди. Улар турмуш тарзимизда бирон ўзгариш бўладими, бизлар ҳам яхши еб—яхши ичамизми, деган мақсадда келган, кўп фарзандли оилалар ҳисобланишарди. Ҳамма янги директорга катта ишонч билдириб, унга умид билан кўз тикиб турарди.

Шунча меҳнат аҳлики, унга эришаётган экан, уларни ноумид қилиш инсофдан эмас. Ҳамма астойдил ишлаб, фароғатга эришиш, меҳнатига яраша манфаатдор бўлиш пайида. Қандай қилиб одамлар чўнтагига кўпроқ пул тушириш мумкин? Қандай йўл билан хўжаликни тезроқ оёққа турғазса бўлади? Асосий тармоқ ҳисобланган биргина узумчилик билан кўзланган мақсадга эришиш мумкинмикан? Ахир Ўзбекистон шароитида энг яхши навли узумнинг бир килосининг нархи ҳали 50—60 тийиндан ошган эмас. Сабзавотнинг ҳам, полиз маҳсулотларининг ҳам ҳар килосини бундан ортиқ нархга сотиб бўлмайди. Уруғлик ва кетган сарф-ҳаражатни чегириб ташласак аҳолига нима ҳам қоларди?

Директор шулар ҳақида ўйларди, изланарди. Режалар тузарди. Узоқ мушоҳададан сўнг бир қарорга келди. Йўқ, маҳсулотларга давлатнинг нарх сифатида қўйган қандайдир арзимас тийинлари билан кўзланган мақсадга ҳеч қачон эришиб бўлмайди. Республикадан ташқарига чиқиш керак. Манфаатдорликни оширишнинг бирдан-бир энг мақбул йўли шу.

Раҳматхон ака хўжалик тайёрлаш ва сотиш бўлими бошлиғи Исроил Тўлаганов бошчилигидаги бир гуруҳ мутахассисларни 1989 йилнинг қишида Тошкент аэропортига алоҳида топшириқ билан кузатиб қўйди. Улар бир ой давомида хизмат сафарида бўлиб, Ленинград, Магадан, Норилск, Рубцовск, Магнитагорск, Самара шаҳарларидан тортиб, Краснодар ўлкасининг район ва посёлкаларигача айланиб чиқдилар. Қишлоқ хўжалигининг 20 хил маҳсулотини етказиб бериш бўйича қаерда савдо тармоқлари ҳамда тайёрлов идораси бўлса, ҳаммасининг раҳбарлари билан шартнома тузиб қайтдилар. Иқтисодий ҳамкорлик қилиш бўйича Россиядаги турли корхоналар ва ташкилотлар билан ҳам келишиб олдилар. Бир вақтлар собиқ Вахрушев номли давлат хўжалиги ҳисобида бўлган, кейинчалик етарли маҳсулот ололмаганлиги туфайли пойтахтдаги қайсидир йирик корхона тасарруфига ўтиб кетган вино ва шарбатли ичимликлар ишлаб чиқариш заводи ҳам Раҳматхон аканинг қатъий талаби билан яна янги хўжалик ихтиёрига қайтариб олинди. Узумзорлар, полиз ва сабзавот майдонлари ижара ҳамда оила пудрати асосида ишловчи кишиларга шартнома асосида бўлиб берилди. Кунлар исиб ердан қор кетгач, деҳқонлар яхши ният билан дастлабки ҳосил пойдеворини қўйишга киришдилар.

Тарих ва адабиётга ихлосманд бўлган хўжалик раҳбари ерга илк уруғ қадаш чоғида «ирим» қилди. Ўзбек классик адабиётининг намояндаларидан бўлган Заҳриддин Муҳаммад Бобур ўз ҳаётидаги дарбадарликка юз тутган чоғлари она юрти — Андижондан чиқиб кетаётиб, «Пискент заминида бир неча кун қўниб ўтган, ўзининг шох асари «Бобурнома»да бу тупроқнинг саховати, ажойиб боғларининг таровати хусусида мароқ билан ўта илиқ сўзлар битиб қолдирганди. Мана шу ақидага ҳурмат юзасидан эрта кўкламда, наврўз шодиёнаси куни хўжаликка Бобур ҳақидаги ажойиб асар муаллифи, севимли ёзувчимиз Пиримқул Қодиров таклиф қилиндилар. Турли серҳосил мевали дарахт навларидан ташкил топган «Мирза Бобур» деб номланган дўстлик боғидаги биринчи кўчатни атоқли адиб ўз қўллари билан ўтказиб бердилар. Унинг ёнида анорзор, олмазор, янги беҳи ва нокзорлар барпо этилди. Ерларга оддий хандалакдан тортиб болгар қалампиригача экилди. Эртапишар тарвуз ва қовун уруғларидан қадалди.

Пискент аҳолиси ўтган йили биринчи марта ёз неъматларидан керагидан ортиғи билан баҳраманд бўлдилар. Район марказининг бир неча аҳоли гавжум жойларида, ҳатто Тошкент шаҳрининг қатор деҳқон бозорлари қошида «Ўзбекистон» давлат хўжалигининг маҳсулотлари билан савдо қилувчи алоҳида сабзавот ва полиз расталари очиб қўйилди. Талаб тушган корхона ва ташкилотларга ҳам керагича ёз неъматлари етказиб берилди. Айниқса республикадан ташқаридаги йигирмадан ортиқ шаҳарлар билан тузилган шартномаларнинг бажарилиши кутилгандан ҳам зиёд бўлди. Юкхоналарига совутгич мосламалари ўрнатилган «МАЗ», «КамАЗ» ва «Алка» маркали улкан машиналар хўжаликдан аримай қолди. Маҳсулотларнинг баъзи турлари республика темир йўл тармоғининг Пискентга қўшни Ўрта Чирчиқ районидаги «Кучлик» станциясидан алоҳида вагонларга ортилиб, буюртмачиларга жўнатилди. Эвазига нақд пулдан ташқари турли қурилиш материаллари ва хўжалик аҳли манфаати учун камёб маҳсулотларни олиш имкони ҳам пайдо бўлди. Бу эса бир қатор маданий-маиший объектлар қурилишини бошлаб юборишга кенг йўл очиб берди. Айни пишиқчилик, ишлар тиғиз бўлишига қарамай аҳолини қишин-ёзин сархил резаворлар билан таъминлаб туриш мақсадида иссиқхона ва 100 тонна маҳсулот сақлашга мўлжалланган омборхона қуришга киришилди. Қисқа вақтда цементли ғишт ишлаб чиқариш заводи фойдаланишга топширилди.

Хўжалик ихтиёридаги вино заводининг узлуксиз ишлашини таъминлаш мақсадида район аҳолисидан томорқаларда етиштирилган эҳтиёждан ортиқча маҳсулотларни чекланмаган миқдорда қабул қилиб олиш йўлга қўйилди. Хусусан четдан қабул қилиб олинган 800 тонна узум ва 400 тонна помидор гарчи режага кирмаса ҳам маҳсулотни қайта ишлаш ҳисобига хўжалик 300 минг сўм соф фойда кўрди. Четдан одамларнинг яна ҳам кўплаб келаётганлиги инобатта олиниб, қишлоқдаги шахсий уй-жойлардан 500 минг сўм миқдоридагиси хўжалик ҳисобидан сотиб олинди. Яратилган бундай қулайликлардан руҳланган ишчилар астойдил меҳнат қилдилар.

Кеч кузакка бориб, ғалвир сувдан кўтарилганда, улкан натижанинг қўлга киритилгани маълум бўлди. Республикамиздан ташқарига чиқиш, олисдаги шаҳар ва районлар билан ўрнатилган иқтисодий алоқа туфайли хўжалик 1,5 миллион сўм соф даромад қилибди. Ўртача бир гектар ерга экилган помидор четга сотилганлиги эвазига 9500—9800 сўм фойда келтирибди. Эришилган даромаднинг 55 фоизи ишчиларга тарқатилди. Ҳар бир соҳибкорнинг йиллик ўртача даромади 3800—4200 сўмга тўғри келди. Карим Турдиев, Ислом Абдуллаев ва Илҳом Иномов каби йиллик режани 180—200 фоиз қилиб уддалаган ижарачиларнинг даромадлари эса қарийб 9—10 минг сўмни ташкил этди. Ақлбовар қилмайди. Лекин фактларни ҳам инкор қилиш мумкин эмас. Раҳматхон ака билан суҳбатлашиб, пули кўп одамнинг бели бақувват, гапи ҳам дадил бўлишига астойдил ишондик.

— Буюртмачилар ишончини оқлаганимиз туфайли алоқаларимиз яна ҳам мустаҳкамланмоқда. Уларни ноумид қилмаслик мақсадида қиш фаслида ҳам маҳсулот жўнатиб туришни режалаштиряпмиз. Шу ниятда 40 гектар ерда йил ўн икки ой маҳсулот етиштиришни жорий этдик. Улар ҳам қараб туришмаяпти. Ленинграддан ёғоч, фанер, яна бошқа қурилиш материалларини, Олтой ўлкасидан гўшт маҳсулотларини ҳамда Тошкентдаги «Химпром»дан чорва моллари учун мунтазам равишда озуқа олиб турибмиз. Ҳаммаси давлат баҳосида. Тожикистон ва Қозоғистон республикаларининг ўнлаб районлари билан ҳам алоқамиз яхши. Эндиги режамиз йўлини топиб ҳорижга чиқиш.

Янги ташкил этилган хўжаликда дастлабки йилнинг ўзидаёқ шунча даромад. Ишбилармонлик ва пухта ўйлаш натижасида ана шундай юксак манфаатдорликка эришилди. Бунинг ёнига Раҳматхон ака мендан сир тутган яна бир нарсани ҳам илова қилиш мумкин. Хўжалик омборида ҳали ўтган йилги даромадга қўшилмаган анчагина ерёнғоқ бор эди. Вино заводидаги улкан цистерналарда эса минглаб декалитр «мусаллас» куч тўплаб ётибди. Бундан ташқари ўтган йили эрта баҳорда давлатдан олинган 500 минг сўмлик қарз ҳам узиб юборилган. Бир килограмм узумни хўжалик қарийб 1,5 сўмдан сотди ахир. Мана сизга четга чиқишнинг ижобий самараси.

Директорнинг келгуси режаларини тинглар эканман, бундан чамаси ўн беш йил аввалги бир суҳбат ёдимга тушди. «Меҳнат байроғи» рўзномаси муҳарририятининг топшириғи билан райком биносига кириб бораётиб, ҳовлида суҳбатлашиб турган раҳбар ходимларнинг гаплари қулоғимга чалиниб қолди.

— Мана шу болани эътибор билан тарбиялаш керак, — уқтирарди тажрибали раҳбарлардан бири ёнидагиларга, комсомол қўмитаси томон кетиб бораётган ёшгина йигитнинг орқасидан ишора қилиб.— Ундан келажакда ажойиб раҳбар етишиб чиқади. Ўшанда район комсомол қўмитасининг иккинчи котиби бўлиб ишлаётиб, кўпчиликнинг назарига тушган йигит мана шу ҳикоямиз қаҳрамони Раҳматхон ака Соипов эди...

Иброҳим ТОШЕВ.

● ЖУМҲУРИЯТИМИЗ пойтахтидаги фурнитура ва технологик қолиплар ишлаб чиқариш бирлашмасида ўз касбини пухта эгаллаган кўплаб ишчилар меҳнат қилишмоқда. Улар орасида 20 йиллик меҳнат стажига эга бўлган бригадир Неъматулла Мухторов (юқоридаги суратда, ўнгдан) чилангарлар Шарофиддин Амиржонов, Рустам Пўлатов ҳамда ишчи Маъмура Шарофатовалар (пастдаги суратда) ҳам бор. Бу пешқадамлар нормани доим ортиғи билан бажаришяпти.

Суратчи Т. КАРИМОВ.

• *Шўролар ва қайта қуриш* •

МУАММОЛАР БОР, ТАКЛИФ-ЧИ?

ЖАМИЯТИМИЗНИ қайта қуриш, давлатимизнинг янада ривожланиши, социалистик демократиянинг авж олдирилиши, аввало, халқ ҳокимияти органи бўлган Шўролар орқали ва уларнинг фаол иштирокида рўй бермоқда. Шунинг учун ўтказилаётган сессиялар, ижроия қўмита мажлислари, доимий комиссияларнинг ҳаракатчанлигида ҳам Шўроларнинг роли яққол сезилмоқда. Ҳозирги даврда депутатлар фаолияти ошиб бормоқда.

Халқ депутатлари вилоят Кенгашининг ташаббуси билан Янгийўл районида ўтказилган семинар-кенгашда ҳам Шўроларнинг қайта қуриш давридаги муҳим вазифалари, доимий комиссиялар, депутатлар, маҳалла қўмиталари фаолиятини янада такомиллаштириш юзасидан атрофлича фикрлашиб олинди.

— Ҳақиқатан ҳам ҳозирги кунда Шўролар фаолиятини ривожлантириш асосий вазифа бўлиб қолди. Чунки бозор иқтисодиёти бу соҳага ҳам ўзининг таъсирини ўтказмай қолмади,— деди биринчи бўлиб сўз олган халқ депутатлари район Кенгаши раисининг ўринбосари М. Мирзааҳмедов,— бундай вазиятда жойлардаги қишлоқ ва қўрғон Шўролари зиммасида катта масъулият ётади. Улар ўз ҳудудларидаги аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишдан тортиб таъминотдаги тақчилликни бартараф этишгача жавобгардирлар.

Ўтган давр ичида район Кенгашида 5 сессия ва 20 та ҳайъат йиғилиши бўлиб ўтди. Ҳозир район Кенгашида 74 депутатдан иборат 6 та доимий комиссия фаолият кўрсатмоқда. Бу комиссиялар иқтисодий ва ижтимоий муаммолар билан кўпроқ шуғулланадиган, турли тармоқлар, идоралар фаолиятини доимий назорат қиладиган бўлиб қолдилар. Шуниси қувончлики, доимий комиссияларнинг иш услуби ўзгармоқда.

Айниқса, саноат, қурилиш, транспорт, алоқа ва архитектура (раиси Б. В. Калько), социалистик қонунчилик ва жамоат тартибини сақлаш, савдо ва умумий овқатланиш (раиси М. Аҳмаджонов) доимий комиссиялари иши бирмунча такомиллашди. Аммо қолган 4 та доимий комиссия ишида фаоллик сезилмаётир.

Депутатларнинг фаолияти кўп жиҳатдан сайловчилар наказларининг бажарилишига боғлиқ. Район бўйича сайловчилардан тушган 141 наказдан ҳозирги кунгача 46 таси бажарилди. Жумладан, наказлар асосида район марказида новвойхона қурилди. Эски Қовунчи қишлоқ Шўроси ҳудудидаги Писталик, Куйбишев қишлоқ Шўросининг Чаманзор маҳаллаларида қариялар чойхоналари фойдаланишга топширилди. Навбаҳор қишлоқ Шўроси ҳудудидаги Дамғир маҳалласи, Новомихайловка қишлоғининг Сахарний аҳоли яшаш пункти хонадонлари тўлиқ газлаштирилди.

Лекин ҳамма депутатлар ҳам бир хилда фаолият кўрсатмоқдалар, наказларни ўз вақтида бажаряптилар, дея олмаймиз. Район Кенгаши депутатларининг айримлари, ташкилотлар ва хўжаликларнинг раҳбарлари сайловчилардан тушган наказларга эътиборсизлик билан қараётганликлари туфайли Ниёзбошда 140 ўринли, Гулбаҳорда 120 ўринли болалар боғчалари, 32- ва 51-ўрта мактаблар, Калинин қишлоқ Шўросининг Москва участкасида тиббиёт пункти қуриш пайсалга солинмоқда. Ҳамроқул Турсунқулов номли жамоа хўжалигининг 1-бригадаси ҳудудида истиқомат қилувчи аҳолини тоза ичимлик сув билан таъминлашдек долзарб муаммо ҳанузгача ҳал бўлмаяпти.

— Қишлоғимиз ҳудуди катта, 3 мингга яқин аҳоли истиқомат қилади,— деди халқ депутатлари Шўралисой қишлоқ Шўроси раиси Ж. Шодмонқулов.— Кейинги пайтда биз асосий эътиборни қишлоқни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш масалаларига қаратяпмиз. Жумҳуриятимиз Президентининг аҳолини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисидаги Фармонининг ижроси юзасидан муайян ишлар қилинди. Ўтган йили жамоа хўжаликларининг раҳбарлари ва депутатларнинг фаоллиги натижасида режадаги 4,5 километр ўрнига 7 километрлик масофага газ қувурлари тортилди. Режадаги 2 километр ўрнига 7 километрлик масофадаги хонадонлар ичимлик сув билан тамъинланди. Умуман, биз асосий эътиборни аниқ тадбирларни амалга оширишга қаратмоқдамиз.

Халқ фаровонлигини ошириш, аҳоли турмуш даражасини кўтариш ҳақида гап борар экан, ҳали қилинадиган ишлар кўп. Транспорт, алоқа, савдо, маданий-маиший хизматни талаб даражасига кўтара олганимизча йўқ. Болалар боғчалари етишмайди. Тиббий шохобчаларда ўринлар сони кам.

— 1990 йилда режага асосан савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат соҳалари бўйича 12 марта текширув ўтказдик. Аҳолидан тушган ариза ва шикоятлар комиссия мажлисларида муҳокама қилиниб, тегишли чоралар кўрилди,— деди Гулбаҳор қўрғон Шўроси Социалистик қонунчилик, жамоат тартибини сақлаш, савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш доимий комиссиясининг аъзоси М. Раҳимов.— Доимий комиссия ўз иш фаолияти юзасидан қўрғон Кенгаши сессияларида ҳисоб бермоқда.

— 1991 йилдан бошлаб аҳолига озиқ-овқат маҳсулотлари таъминотида талон тартиби йўлга қўйилганлиги бизнинг зиммамизга ҳам катта масъулият юклади. Айни пайтда ҳар бир савдо тармоғи бизнинг назоратимизда.

Аммо шуни очиқ тан олиш керак-ки, Социалистик қонунчилик ва жамоат тартибини сақлашда кўзланган мақсадларга эриша олмаяпмиз.

Шундан кейин сўзга чиққан Навбаҳор қишлоқ Шўроси Дамғир маҳалла қўмитаси раиси К. Сманов қайта қуриш туфайли маҳалла қўмиталари фаолияти ҳам бирмунча мураккаблашганлигини таъкидлади.

— Маҳалла қўмитамиз фаолияти ҳар қандай маросимларнинг дабдабасиз ва тартибли ўтказилишига қаратилган. Афсуски таъминотдаги тақчиллик ўз таъсирини ўтказяпти. Қишлоқ аҳли турли қандолат маҳсулотлари, ун, гуруч, ўсимлик мойи, шунингдек гилам, палос, дазмол, холодильник, кир ювиш машинаси, чит газмоллари харид қилишда сарсон-саргардон бўлишяпти. Менимча, бундай ҳолни тартибга солиш керак. Рўзғорингиз бут бўлсагина ишингизда унум бўлади.

Куйбишев қишлоқ Шўроси «Социализм» маҳалла қўмитаси раиси И. Исаев кейинги пайтларда маҳалла қўмиталарининг роли ошиб бораётганлиги, ёшлар билан ишлаш, жамоат тартибини сақлаш, тўй комиссияси, ободончилик ва тозаликни назорат қилиш, ёш оилаларга ғамхўрлик кўрсатиш гуруҳлари ибратли ишларга қўл уришаётганлиги ҳақида гапирди.

Шунингдек семинар-кенгашда халқ депутатлари Эски Қовунчи қишлоқ Шўроси раиси А. Ғаниев сайловчилардан тушган наказларни бажаришда қишлоқ Шўроси ижроқўми томонидан депутатларга кўрсатилаётган ёрдам, халқ депутатлари Калинин қишлоқ Шўроси раиси И. Аҳмедов доимий комиссиялар иши тўғрисида сўзладилар.

Ниёзбош қишлоғи Иттифоқ маҳалла қўмитаси раиси Ж. Тўйчиев Ленин номли жамоа хўжалиги раҳбарларига қарата танқидий фикрлар билдирди. Унинг айтишича, маҳалла фаоллари томонидан бошланаётган ибратли ташаббуслар қўллаб-қувватланмаётир. Маҳалла қўмитаси ёрдамга муҳтож.

Райондаги халқ депутатлари қишлоқ Шўролари раислари, уларнинг ўринбосарлари, доимий комиссияларнинг фаоллари, маҳалла қўмиталари раислари қатнашган бу семинар-кенгашнинг фойдали томони шундаки, унда илғор тажрибалар оммалашди. Кун тартибида ўткир бўлиб турган муаммолар ўртага ташланди. Лекин назаримизда семинар иштирокчилари кўпроқ умумий масалалар билан чегараланиб қолдилар. Бевосита маҳаллий Шўролар фаолияти тўғрисида, уларнинг обрўсини, нуфузини ошириш ҳақида аниқ таклифлар, мулоҳазалар етишмади. Ваҳоланки, жойларда бунга эришмай туриб юқоридаги муаммоларни ҳал этиш мушкулдир.

З. ҲАЙДАРОВА.

• *Қишлоқ қурилишларида*

ЮТУҚЛАР ОМИЛИ

Ҳозирги кунда қишлоқларни ободонлаштириш, уларда истиқомат қилаётганларнинг ижтимоий-иқтисодий турмуш даражаларини яхшилаш ва янгидан уй-жой бинолари қураётганларга амалий ёрдам бериш ҳар бир ташкилотнинг муҳим вазифаси бўлиб турибди. Бу хайрли ишда «Узагрострой» ҳамда «Узколхозстрой» жумҳурият бирлашмаларининг қурилиш ташкилотлари анчагина ибратли ишларни амалга оширмоқдалар.

Ўрта Чирчиқ ноҳиясидаги 22-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна қурувчилари жамоа хўжаликларида ҳар йили кўплаб йирик иншоотларни қуриб, фойдаланишга топширмоқдалар.

Айни кунларда колоннада 3 та қурилиш участкаси, 7 та қурилиш бригадаси жамоалари ўзаро мусобақа асосида иш юритмоқдалар. Улар орасида касб бўйича ҳам шахсий беллашувлар йўлга қўйилган. Колонна маъмурияти уларни зарур қурилиш материаллари ва асбоб-анжомлар, техника ҳамда бошқа зарур нарсалар билан тўла таъминлашга ҳаракат қилмоқда. Шу сабабли ҳамма объектларда иш бир меъёрда олиб борилмоқда.

Қурувчилар Ангрендаги табиий офатдан зарар кўрганларга уй-жой бинолари қуришда амалий ёрдам кўрсатдилар. Ўрта Чирчиқ ноҳиясидаги «Ленин йўли» жамоа хўжалигида 1176 ўқувчига мўлжалланган мактаб биноси, ноҳия марказидаги алоқа бўлимининг янги биноси, Ким Пен Хва номли жамоа хўжалигида 1152 квадрат метрли 6 та уй-жой ҳамда Жигаристондаги 2 оилага мўлжалланган 5 хонали бинолар қурилишини ниҳоясига етказдилар.

Ҳозирги кунда колонна бинокорларининг кучи билан Охунбобоев, Ким Пен Хва номли, «Ленин йўли», Карл Маркс ва Терешкова номли жамоа хўжаликларида ҳамда йирик қўрғонларда қурилиш ишлари кенг миқёсда олиб борилмоқда.

Бунёдкорлик ишларида колоннанинг Рустам Сартбоев, Омилбой Умирбоев, Леонид Ким, Федорис Насриддинов ҳамда Наил Бектемиров бошлиқ участкалар, бригадаларнинг ишчилари сидқидилдан меҳнат қилишмоқда. Натижада шу жамоаларда кунлик ва ойлик режалар ортиғи билан адо этилмоқда.

Абдураҳмон ЖАББОРОВ,
«Узагрострой» матбуот маркази мухбири.

ТАҚСИМОТ ТЎҒРИ БЎЛЯПТИМИ?

(ДАЛАДАГИ АЁЛЛАР БИЛАН СУҲБАТДАН).

Ишдан қайтаётиб бекатда синфдош дугонамни учратиб қолдим. Очиғини айтсам, у менга биринчи бўлиб салом бермаса танимаган бўлардим. Ҳол-аҳвол сўрашдик.

— Озроқ шафтолимиз бор эди. Шуни бозорга олиб келувдим. Тирикчилик-да,— деди ёшига ярашмаган бир оҳангда. Эҳтимол менга шундай туюлгандир.

Қуёш тафтидан қорайиб кетган, барвақт ажин босган юзига, оғир меҳнатдан дағаллашиб қолган қўлларига қараб қўйганимни сезди шекилли, ўртоқжон, бизнинг ҳолимиздан ҳам хабар оладиган бормикин. Бир келиб яшашимиз, иш шароитимизни ўз кўзинг билан кўриб, газетага ёзсангчи, деди.

Шу пайт у кутаётган автобус келиб, дугонам билан хайрлашдик.

Негадир синфдошим билан бўлган суҳбат анча вақтгача хаёлимдан чиқмади. Орадан 5—6 кун ўтгач у ишлайдиган Орджоникидзе районидаги «Правда» жамоа хўжалигининг 3-бригадасига бордим. Айни тушлик пайти эди. Тонг саҳардан иш бошлаган аёллар наридан бери овқатланиб, дам олишаётган экан.

Менинг ташрифим аввалига уларга ғалати туюлди. Муддаога ўтганимдан сўнг аёллар дилидаги дарду ҳасратлар секин-аста тилларига чиқа бошлади.

— Ҳамон бизга енгиллик яратиш мақсадида келган экансиз,— деб гап бошлади олти фарзанднинг онаси Жамила Нурмуҳамедова,— ҳаммасини ёзинг. Эрталаб соат 7 дан кеч 19 гача ишлаймиз. Бригадамиз боғдорчиликка ихтисослашган. Ҳозир 39 киши дам олиш кунисиз ишлаяпмиз. Олма, шафтоли, олхўри ғарқ пишган. Бироқ терган маҳсулотимизни солиш учун яшиклар йўқ. Мевалар ўз вақтида олиб кетилмаса сифати бузилади. Демак, нархи ҳам пасаяди. Бу эса турган гапки, бизнинг маошимизга таъсир қилмай қолмайди. Арзимаган маош билан эса тирикчилик қилиш осон эмас.

— Гапирсак гапимиз тугамайди,— давом этди Дилором Юсупова.— Бир ой эртадан кечгача ишласак, 100 сўм маош оламиз. Ўзингиз ўйлаб кўринг, ҳозирги пайтда 100 сўм пул нимага етади. 4 нафар фарзандим бор.

— Энди мендан эшитинг,— дейди бригада ошпази Нафиса Аҳмедова.— Далада ишлаш қанчалик оғир эканини гапирмай қўяқолай. Эрталаб ва кечқурун енгилгина тамадди қиламиз. Чой дамлаб, улар ишлаётган ерга олиб бораман. Тушлик пайтида эса шийпонга келишади. Илгари овқат пишириш учун масаллиқ жамоа хўжалиги томонидан бериларди. Нарх-наво ошгандан буён ҳеч нима йўқ. Хўжалик мудири Абдумалик Тошматов, масаллиқни ўзинглар топинглар, пул ажратиб бераман, деди. Ўзимиз пул йиғиб, ҳаллаяпмиз. Бизга бу ишда бригадамиз бошлиғи Собит Юсупов ёрдам беряпти. Дўконлардаги аҳвол ҳаммага маълум. Очиғини айтсам, бригадамиз аъзолари сўнгги марта биринчи май куни гўштли овқат ейишганди. Шундан бери қозонимизга бирон марта ҳам гўшт тушгани йўқ.

— **Талон билан олинадиган нарсаларнинг ҳаммасини беришяптими?**— сўрайман улардан.

— Ҳа, олиб турибмиз,— дейди Ҳолида Қосимова.— Бироқ совун масаласи бироз ёмонроқ. Бир кишига ойда 200 грамм хўжалик совуни беришади. Демак, икки кишига 1 та совун. Бизнинг дўконда совунни тарозида тортиб, кейин сотишади. Мабодо 50—60 грамм ортиқроқ чиқиб қолса, кесиб олиб қолишади. Энг ёмони шундаки, оилада 10 киши яшайдими, 20 кишими, қатъий назар, бир жуфт пайпоқ беришади. Агар болалар пайпоғидан олмоқчи бўлсангиз, катталарникидан олишга ҳаққингиз йўқ. Бизлар эса далада ялангоёқ ишлай олмаймиз-ку! Калишни эса қўлдан 15—16 сўмдан сотиб олаяпмиз.

— Хотин-қизлар куюнишаётганича ҳам бор,— дейди табелчи Исамат Тўхтаметов.— Тунов куни келинойингиз Чимкентга борган эди. 57 та кир совун, 18 та атир совуни олиб келди. Оғир экан, кўтаролсам яна олардим, дейди. У ерда совун дўконларда талонсиз бемалол сотилар экан.

— **Компенсация ҳамда болалар учун бериладиган пулларни ўз вақтида олаяпсизларми?**

— Бу масала ҳам бизда анча мураккаб,— дейди бригада табелчиси.— Дала ишчиси бир ойда 95 сўм маош олса, 60 сўм компенсацияни олади. Агар бирор сабаб билан маоши камроқ бўлиб қолса, компенсация пули ҳам қисқартирилади. Жамоа хўжалиги иқтисодчиси Дамир Азимов 100 сўм маош олган кишига 35 сўмдан компенсация тўлаш таклифини айтганда мен кўнмадим. Сўнгра «Правда» жамоа хўжалиги бошқаруви қарори билан олган маоши миқдорига қараб компенсация тўлашга келишилди. Бир ўйлаб кўринг, олган маоши белгилангандан оз бўлса, компенсация ҳам камаяди. Агар астойдил меҳнат қилиб, маошни икки баробар орттириб олса, компенсация ҳам икки баробар ортиқ тўланмайди-ку!

«Аҳоли ҳаёти» йўлланмаси билан

И. Тўхтаметовнинг гапида жон бор. Ҳукумат қарорида, бериладиган компенсация миқдори 60 сўмдан кам бўлмаслиги керак, дейилган.

Маълум бўлишича, аёллар фарзандлари учун ўтган йилнинг декабрь ойидан бошлаб тўланиши керак бўлган нафақани ҳам олишолмабди. Раҳбарларнинг айтишича, жамоа хўжалигининг маблағи йўқ эмиш.

Юқоридаги гаплардан хулоса қилиш мумкинки, «Правда» жамоа хўжалиги анча қашшоқ. Масалан, биргина 3-бригада аъзолари мавсум охиригача 334 тонна ҳўл мева топшириши керак экан. Ҳозиргача 76 тонна маҳсулот топширилибди. Меванинг кам бўлишига албатта, обҳаво, табиий офат ҳам сабаб бўлди. Бу эса деҳқон чўнтагига таъсир қилмай қолмайди.

Давлат томонидан чиқарилаётган қарорларда бизларга енгиллик яратилиши, ёрдам кўрсатилиши таъкидланган,— дейди Марҳамат Ашурова.— Беш нафар фарзандим бор. Турмуш ўртоғим вафот этганига анча бўлди. Яқинда қизимни узатдим. Тўйдан аввал мебель сўраб қишлоқ шўросига, матлубот жамиятига бордим. Хуллас, фойдаси бўлмади. Энди қизим тушган хонадонда «мебелсиз келгансан» деган гап-сўзлар чиқишидан чўчиб турибман. Газлама, матолар ҳам шу аҳволда. Негадир бизда ҳукумат қарорининг қандай бажарилаётганини ҳеч ким назорат қилмайди.

Н. Аҳмедова ҳам эрта-индин тўй қилиши керак экан. Турмуш ўртоғи оддий бир ҳайдовчи. Уч нафар фарзанди, 80 ёшли кўзи ожиз отаси бор. Фалон сўм турадиган мебель олиш учун моддий жиҳатдан имкони йўқ. Бироқ гап-сўз бўлмасин, қизимнинг кўнгли ўксимасин, деган ҳаёл уни тинч қўймаяпти.

Инсонни ер боқади, деган нақл бежиз айтилмаган. Илгари далада ишлаганларнинг моддий жиҳатдан камчилиги бўлган эмас. Ҳатто уруш йилларида ҳам «Правда» жамоа хўжалиги жумҳуриятга танилган донгдор хўжаликлардан ҳисобланган. Қўшни хўжаликларга ёрдам берган, қолоқларни оёққа турғазган экан. Энди эса, оддий бир оилани ҳам боқолмайдиган аҳволга тушиб қолибди.

Юқорида айтилганидек, териб олинаётган меваларни жойлаш учун яшиклар етишмайди. Буни қарангки, 1 килограмм олма учун 60—80 тийин тўланади. Битта яшикнинг нархи эса 5 сўм 50 тийин. Ёки ерга дори сепадиган тракторни жамоа хўжалиги 30 минг сўмга сотиб олади. Ана шу ерда етиштирилган карам килосининг нархи бор-йўғи 30 тийин. Кўриниб турибдики, дала меҳнатчисининг ризқи ҳар тарафлама қийилган. Етиштирган маҳсулотини давлат арзон нархда сотиб олади. Нархи «осмонга» чиқиб кетган маҳсулотларни у талон билан ҳам ололмайди.

Аёллар дардини тинглагач, Қибрай матлубот жамиятига бордим. Раис вазифасини бажарувчи Гулнора Ҳошимовага бор гапни айтдим.

— Бу гаплар биз учун янгилик эмас,— дейди Г. Ҳошимова.— Ҳозир ҳар куни шундай камчилик, норозиликларга дуч келяпмиз. Қанийди, бизнинг қўлимизда бўлса. Ҳамманинг кўнглини олган бўлардик. Хўжалик совуни бизга доналаб эмас, килолаб берилади. Айрим совунларнинг вазни белгиланганидан камроқ, айримлариники эса ортиқроқ чиқади. Шунинг учун ҳам дўкон сотувчилари совунни тарозида тортиб сотишга мажбур бўлишяпти. Матлубот жамиятига нимаики берилса, ҳаммасини дўконларга тарқатаяпмиз. Бироқ айрим нарсаларнинг миқдори борган сари қисқариб боряпти. Масалан, июнь ойида 1,8 тонна ўрнига 500 килограмм чой беришди. Кондитер маҳсулотларидан 12,4 тонна олиш ўрнига 10 тонна, қанд-шакарни 17,6 тонна ўрнига 12,3 тонна олдик. Ўсимлик ёғи 18,9 тоннадан 13,1 тоннага камайтирилди. Калиш 870 жуфт берилиши керак эди, 490 жуфт беришди. Қолган маҳсулотлар белгиланган миқдорда олинди.

Пайпоқ масаласига келсак, бу нарса талон билан берилмайди, аслида. Лекин бизга ажратилаётган пайпоқлар сони жуда ҳам оз бўлгани учун уни аҳолига тақсимлашни маҳалла қўмитаси фаолларига топширдик.

Барча жойда бўлганидек, Байтқўрғон қишлоғи аҳолисини сони вилоят ташкилотига нотўғри берилган. Яъни қишлоқда 4450 оила ёки 19 минг 200 киши истиқомат қилади, дейилган. Қайта ҳисоблаб чиқилганда эса қишлоқда 19 минг 655 киши борлиги аниқланди. Демак, рўйхатга кирмай қолган 455 кишига ҳеч нима йўқ. Шундай бўлгач, бошқалар насибаси бироз қисқартирилади.

Шу йил 1 февралдан бошлаб мебель, гилам, палослар матлубот жамияти орқали эмас, райондаги махсус «Ёш оила» дўкони орқали бериладиган бўлди.

Байтқўрғон қишлоғида 30 нафар камқон ва ҳомиладор аёллар бўлиб, улар район соғлиқни сақлаш бўлими томонидан сариёғ, тухум ва бошқа маҳсулотлар билан таъминланяпти. Маҳсулотларни 6-озиқ-овқат дўконидан олишади.

Г. ҲОШИМОВА:— Мен ҳам аёл, беш фарзанднинг онасиман. Қишлоқ аҳолисининг ҳолатини ҳис қиламан. Инсон орзу-ҳавас билан яшаши керак, албатта. Лекин қараб туриб аёлларга, айниқса, қишлоқ аёлига ачиниб кетаман. Ўз қадрини билмай, саломатлигини аямай, тонг саҳардан кечгача меҳнат қилади. Эри, болачақасининг тинчини, қорнини тўйғазишни ўйлайди. Лекин мана шундай оғир даврда қўша-қўша кўрпа-кўрпача, кийим-кечак, мебелу гиламлар олиш шартмикан. Наҳотки, инсон бахти ўша жонсиз нарсалар билан белгиланса. Бу ҳақда кўпроқ аёллар ўйлаши керак.

Гулнора Ҳошимова ҳақ гапни айтди. Дарҳақиқат, кўрпага қараб оёқ узатиш вақти келди. Тўй-маъракаларни камчиқим, дабдабасиз, энг асосийси оила аъзоларини қийнаб қўймайдиган қилиб ўтказиш кераклиги ҳақида неча ўн йиллардан бери гапириладию, лекин бефойда эди. Мана энди истасак, истамасак, шунга амал қилиш кераккa ўхшайди. Талоннинг жорий этилиши биргина қишлоқ аҳлини эмас, шаҳарликларни ҳам қийнаб қўйди.

Рихсинисса УСМОНОВА,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

● *Шоир Хислат Тошкандий таваллудининг 110 йиллигига* ●

«ХИСЛАТ ДЕГАН НОМИМ ЧИҚАР...»

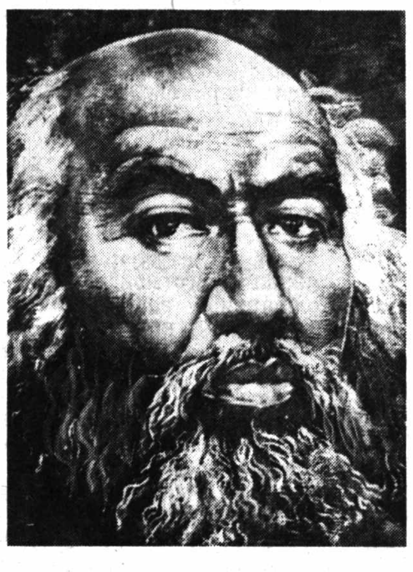

1895 йил. Навбаҳор. Бодом гуллаган чоғ. Тошкент бу пайтда ўзига хос чирой тортади. Қушларнинг сайраши кишини сармаст қилади. Ҳаво исиб кетганидан эрта уйғонган болариларнинг зувиллаши киши қулоғига ёқимли инади. Ирмоқларда тўлиб-тошиб оқаётган сувнинг шилдираши ҳам баҳри-дилингизни яйратади...

Ўн беш ёшлар чамасидаги Сайидҳайбатулло Чорсу маҳалласидаги боғнинг пахса деворига кўтарилдида, кўчадаги йўлкага сакраб тушди ва югуриб бориб, ўртоғининг уйига кирди. Ўсмир жўрасига янги шеърий машқларидан ўқиб бераркан, кўзи беҳосдан токчадаги бир китобга тушди. Олиб қараса, китобга «Ғазали Мавлоно Камий Тошкандий» дея ёзиб қўйилган экан. У ғазаллар тўпламини варақлади-да, мана бу мисраларни дўстига эшиттириб ўқиди:

Қаю гул чеҳра ёди бирла
афғон этдинг,
эй булбул,
Хазин овоз ила дедим
не гирён этдинг,
эй булбул...

Ғазал Сайидҳайбатуллога ниҳоятда таъсир этди, унинг юрагидаги шеъриятга бўлган оловни алангалатиб юборди. У ҳаяжон билан ўртоғига деди:

— Оғайни, мана бу шеъримни Камий домлага ўқиб берсам, нима деркинлар?..

Жўраси назмиётга ўта ишқибоз дўстидан шу шеърни ўқиб беришни илтимос қилди. Ёш қалам эгаси ўзининг мана бу ғазалини ўқиди:

Ажаб ҳолим паришону дилим
афкора, билмайсиз,
Юраклар чок-чоку сийналар
садпора, билмайсиз.
Маломат бирла ғамни ўртасида
қолмишам ёлғиз,
Этай мен қайси дардимни бўлуб
ғамхора, билмайсиз.
Ризомен чиқса жоним бир
ҳолимни сўрсангиз,
Кўнгуллар таҳ-батаҳ қон, дийдалар
хунбора, билмайсиз.
Хаёлим шул сабабдин дилбаро
доим эрур маъюс,
Бўлибдур эл аро махфий сирим
ошкора, билмайсиз...

Ушбу ҳароратли мисралар дўстига жуда манзур бўлди ва у бу ғазални чиндан ҳам Сайидҳайбатуллонинг ўзи ёздимикан, деб сўради. Қалам тебратишда анча-мунча машқлар қилиб келаётган оғайниси: «Ишонмасанг мана бунисини ҳам эшитиб кўр-чи», дегандай яна бир янги шеърини ўқиди:

...Қайга борай, аҳбоблар, золим
фалакни дастидан,
Босган изим кетга кетар ноомади
корим кўринг.
Дарду машаққатлар чекиб тўлди
юраклар ғуссага,
Тошканд аро йўқтур мени айтурға
ғамхорим кўринг.
Сендин эмас деб бу ғазал ёлғон
десангизлар агар,
Хислат деган номим чиқар ҳар
ерда ашъорим кўринг...

Мазкур ғазал ҳам дўстига жуда манзур тушди ва у буларни дарҳол Камий Тошкандийга ўқиб, унинг фикрини олишни маслаҳат берди. Икки дўст мавлонони роса излашди. Чорсудаги чойхона ҳам қолмади. Кўкалдошга ҳам кириб чиқишди. Камий бу ерда ҳам йўқ эдилар. Қарангки, уларнинг омадига Тошкентда яхшигина танилиб қолган хонанда Мулла Тўйчи учраб қолди ва у Мавлоно Камийни ҳозиргина «Мадрасаи Беглар беги»да кўрганини айтди. Оғайнилар ўша томонга югурдилар ва мадрасада машҳур қалам соҳибини учратдилар...

Кейинчалик Сайидҳайбатуллонинг ўзи бу учрашувни шундай хотирлаганди:

— Рўпарамда ихчам, шинам, соқол-мўйлаблари озода, ўзига ярашган, серэъзоз, ўта нозик табиатли одам турарди. Мен унга салом бердим ва шеърга ихлосим борлигини арз этдим. Мавлоно жилмайиб: «жуда ҳам соз-да», дедилар ва бирон бир шеъримдан ўқиб беришни сўрадилар. Мен хурсанд бўлиб кетдим ва мана бу ғазалимни ўқидим:

Оҳ, мен дилхастага доим жафо
қилди фироқ,
Меҳнату кулфат била умрим адо
қилди фироқ.
Қолмади танда қарору дилда
оромим мени,
Бошима савдо солиб мажнуннамо
қилди фироқ.
Ухлаёлмас кечалар эл нолаю
афғонима,
Тиғи ҳижрон бирла жисмимни яро
қилди фироқ.
Қайси бир дардимни айтиб
йиғлайин бошим уруб,
Ошнойи жонажонимдан жудо
қилди фироқ.
Дардима сўрсам табиблардан даво
йўқтур деди,
Турфа дарди бедавога мубтало
қилди фироқ...

Мавлоно Камий Сайидҳайбатуллога ўта меҳрли боқиб турарди. Мана, шеър ҳам тугади. «Завқ-шавқингизга, ҳиссиётли қалбингизга салламно, бўтам! Сиз умидлисиз, машқларда толмасангиз, заҳматлар чекишдан чўчимасангиз элга манзурли ашъори-ижод соҳиби бўлиб етишасиз. Камина сиз билан машқлар олиб боришга розию ҳозирдир. Эртадан бошлабоқ «Мадрасаи Беглар беги»га, ҳузуримга келабошлайсиз...»

Камий Тошкандий Сайидҳайбатулло билан тинимсиз машқлар ўтказди, шарқ шеърияти сир-синоатларини ўргатди. Ёш қалам соҳиби Мавлоно айтганидек, келгусида элга манзур бўларли ижод соҳиби бўлиб етишди. Халқ орасида Хислат шеърияти кенг қулоч ёзди, ғазаллари ҳофизлар ижросида тараннум этилди.

Хислат ғазалларига бастакорлар томонидан куйлар боғланишида ва уларнинг халқ орасига чуқур кириб боришида Мулла Тўйчи Тошмуҳаммад ўғлининг хизматлари ниҳоятда катта бўлди. Ўз навбатида шоир Хислат ҳамбу ҳофиз ижро мундарижасини янгидан-янги қўшиқлар билан бойиб боришига баракали хизмат қилди. Ҳофиз билан шоир ўртасидаги дўстлик ва ижодий ҳамжиҳатлик жуда яхши самаралар берди.

Орадан бир неча йиллар ўтгач, яъни 1912 йилда Хислат Тўйчи ҳофизга бағишланган «Армуғони Ҳислат» баёзини чоп эттирди. Унда машҳур хонанда ижро этган ашулаларнинг назмий дурдоналари маржондек тизилган бўлиб, ҳар бирининг тепасига қайси мақомда ижро этилиши ҳам кўрсатиб қўйилганди. Шоирнинг моддий аҳволи бу пайтларда анча оғир бўлганлиги боис Тўйчи ҳофиз ушбу баёзнинг чоп этилиш ҳаражатларини ўз зиммасига олиб, хайрли ишни амалга оширганди. Кейинчалик Хислатнинг ўзи бу ҳақда мана бу мисралар орқали хабар беради:

Тўйчихондур ғайрат айлаб мунго
зар сарф этгучи,
Мисли Ҳотам, ҳиммати ҳам
Ҳофизи хушхон ажаб.

Хислат ўзбек анъанавий баёзчилик хазинасини бойитишга баракали ҳисса қўшди. У нашрга тайёрлаган ва чоп эттирган баёзлари қаторида 1910 йилдаги «Ҳадяи Хислат», ундан сўнгги «Туҳфаи Хислат», «Савғоти Хислат» кабилар назм ва наво шайдоларининг дилини овлади, ундан жуда кўп бастакору хонандалар янгидан-янги қўшиқлар яратишда фойдаландилар. Ҳануз мазкур баёзлар ўша йиллардаги ўзбек шеъриятини ҳамда ижрочилик санъатини ўрганишда ҳам бебаҳо манба бўлиб келмоқда. Мана шундай баёзлардан ўрин олган шеърлар орасида Хислатнинг «Ҳажрингда эй ёр» шеъри ҳам бўлиб, у халқнинг ноёб куйига пайванд этилиб, неча ўн йиллар мобайнида соҳир овозли ҳофизларимиз ижросида жаранг тортиб келди шу жумладан, атоқли халқ ҳофизлари ака-ука Шожалиловлар хонишида ҳам:

Ҳажрингда эй ёр, корим фиғондур,
Тинмай кўзимдин ашким равондур.
Тортиб жудолиғ дардин ҳамиша,
Ҳолим харобу рангим сомондур.
Айла тараҳҳум менга, нигорим,
Аҳволи зорим сенга аёндур.
Сенсан ҳабибим, ҳозиқ табибим,
Дардимга доим бил бегумондур.
Армону ҳасрат кўпдур дилимда,
Десам туганмас гўёки кондур.
Ҳам лола янглиғ кўксумда қат-қат,
Боз устина боз доғлар ниҳондур...

«Ҳажрингда эй ёр» ашуласи ҳақида сўз бораркан, ёдимга 1968 йилда Тўйчи ҳофизнинг 100 ёшлик тўйи муносабати билан ойнаи жаҳон орқали катта кўрсатув қилганимиз тушади. Унда Юнус Ражабий, Карим Зокиров, Имомжон Икромов, Тамарахонимлар ҳам қатнашгандилар. Ушбу кўрсатувда шоир Хислатни жуда яхши билган Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, таниқли танбурчи Абдумутал Абдуллаевнинг мана бу самимий сўзлари ҳали-ҳали қулоғимда:

— Қўшиқ ҳам ҳар хил бўлади... Бир хили у ёки бу хонанда ижросида бир неча бор ижро этиладию, ихлосманд юрагига киролмай, унут бўлиб кетаверади. Бир хил қўшиқлар бўладики, шеър билан куй унда бир тану бир жон бўлиб кетади, ўз мазмунида чинакам нафосат юкини кўтариб, элнинг қалбидаги ҳис-туйғуларга, орзу-ниятларга ҳамоҳанг бўлади. Уни неча йиллар эшитсанг ҳам яна тинглагинг келаверади, у классик қўшиқлар силсиласига кириб боради. Хислат эшон—(биз у кишини шундай атардик)нинг ғазаллари ҳам мана шундайлар сирасидандир. Масалан, «Ҳажрингда, эй ёр» Тўйчи ҳофиз томонидан инқилобдан аввал ижро этилган, сўнг ака-ука Шожалиловлар уни ўн йиллар давомида айтиб келдилар, эндиликда эса уларнинг зурриётларидан Шоасқар, Шомуродлар ҳамда бошқа ёш хонандалар хониш этиб келмоқдалар. Мана шундайларни биз ҳақли равишда умр-боқий қўшиқлар десак арзийди...

Сайидҳайбатуллохўжа Сайидорифхўжа ўғли—Хислат 1880 йил сўнггида Тошкентнинг Бешёғоч даҳасига молик Чорсуда боғбон оиласида дунёга келди. Ибтидоий мактабда хат-савод чиқарди ва сўнгра Кўкалдош мадрасасида таҳсил кўрди. Сайидҳайбатулло ўзининг дастлабки шеърий машқларини ўн ёшлари чамасида бошлаган бўлиб, унинг назм санъатига кириб келишида тошкентлик таниқли шоирлардан Алмаий, Камийнинг ижоди сезиларли таъсир кўрсатди. Ҳислат Навоий, Ҳофиз, Бедил, Фузулий, Машраб, Ҳусайнийларнинг ғазалларига ҳам жуда эрта муҳаммаслар боғлай бошлади. Унга мактабда ўқиб юрган чоғларидаёқ Хўжа Аҳмад Яссавий, Сўфи Оллоёрнинг тасаввуф асносида битган шеърлари ҳам жиддий таъсир кўрсатди. Хислатнинг шоир бўлиб етишишида Муқимий, Фурқат, Ҳувайдо ижодиёти ҳам ўзига хос бир мактаб бўлди. Шоир ушбу ўткир қалам соҳибларининг ғазалларига ҳам муҳаммаслар боғлади. Хислат Мавлоно Муқимий билан учрашишга муяссар бўлган — биринчи учрашув Тошкентда, иккинчиси эса Қўқондаги мадрасада Муқимий ҳужрасида, шоир Мулла Тўйчи ҳофиз, Мискин Тошкандийлар билан Наврўз сайлига борганда бўлиб ўтган.

Хислат Завқий, Шавқий, Ҳайрат, Рожий, Ҳижрат, Тавалло, Сидқий, Сўфизода, Ажзий, Авлоний, Хуршид, Мутий, Аҳқарий, Соатий, Ҳақирий, Тангриқул Мақсудий, Мискин Тошкандийлар билан ҳам ижодий мулоқотларда бўлди.

Хислат шеърларидан шоир ва Ҳаттот Утаб ҳам саҳий жойни эгаллади.

Ишқингда Хислат доим ютар қон,
Ғам гўшасида ҳар кеча гирён.
Тортиб машаққат чандон, чандон,
Номингни Ўтаб назм ичра пинҳон
Қилди рақибдин, эй ёри жоним...

Хислат назм битишда Ҳувайдо, Ҳазиний каби ўз ижоди билан эл назарига тушишга муяссар бўлган моҳир назмкорларнинг «панжасига панжа уриш»га қодир бўлган шоир сифатида бу қилқалам эгаларининг ғазалларига ҳам муҳаммаслар боғлади.

Хислатнинг Алишер Навоий ижодини халқ орасида янада кенгроқ тарғиб этилишига қўшган ҳиссаси ҳам салмоқлидир. У 1909 йилда «Фарҳод ва Ширин» достонини, 1911 йилда эса «Лайли ва Мажнун» достонини насрий йўл билан нашрга тайёрлаб, воқеаларга монанд расмлар ишлатиб чоп эттирган. Ҳассос ижодкор моҳир таржимон сифатида ҳам яхшигина маълум эди. У форсчадан ўзбекчага табдил этган асарлар орасида Убайд Законийнинг «Мушук ила сичқон» (1904 й.) ҳикояси ҳамда «Қиссаи тамими саҳоба» (1911 й.) ва «Достони Барзуи шер»лар мавжуддир. Қалам соҳиби зўр ҳаттот ҳам эди, бир қанча баёзу қўшиқ мажмуаларини безаб чоп этишда ҳам фаолликлар кўрсатганди. Ҳислат жуда ўткир бедилхон сифатида ҳам катта обрў қозонганди.

Шоир Октябрь инқилобидан кейин ҳам самарали ижод қилди. Унинг ҳароратли, ватанпарварлик руҳи билан тўлиб-тошган шеърлари, қалб қўри билан битилган қўшиқлари вақтли матбуотда ёритилиб турилди.

Хислат бизга бой ижодий мерос қолдирди. Унинг кўп ғазалларига халқнинг ноёб куйлари пайванд этилган, моҳир бастакорлар уларга дардли, жонли мусиқалар яратганларки, ҳофизларимиз узоқ йиллардан бери уларни маҳорат билан ижро этиб келмоқдалар. Жозибадор қалам эгасининг ижоди «Шашмақом», «Ўзбек мусиқаси», «Хоразм халқ мусиқаси» мажмуаларидан ҳам ўрин олган.

Хислат ҳам шахсга сиғиниш даврининг гармселига учради. Унга ҳам Сўфизода, Мискин, Хуршид, Таваллолар сингари турли қора тамғалар урилди, «жадидчи», «миллатчи», «мистик шоир» нисбатлари берилди. У шу боис узоқ вақт самарали ижод ҳам қилмай қолган пайтлар бўлди, рўзғор тебратиш ниятида завод, босмахона, пойафзал фабрикасида ҳам ишлади. Унинг асарлари шу вақтларда чоп этилмади...

Хислат уруш йилларида моддий жиҳатдангина эмас, маънавий эзилишлардан азиятли аҳволда қолганди. Мен уни кекса зиёкор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи Саъдитдин Шарафий билан бирга Шайҳовандтаҳурда мана шу аҳволда учратгандим. Амаким Шарафий билан шоир яқиндан таниш бўлишганлиги туфайли икковлари узоқ суҳбатлашиб қолдилар. Хислат замон оғирлиги, қатор ижодкорлар бадном этилгани туфайли асарларини босишмаётгани ҳақида ўкиниб сўзлади. Икковлари кўзларини нам ҳам қилиб олдилар. Шоирнинг ташқи кўриниши ҳали-ҳали кўз олдимда гавдаланиб туради: соч-соқоллари жуда ҳам ўсиб кетган эди, эгнида икки чўнтакли кител-кўйлак, пойафзали ҳам ғарибгина, қўлида катта ҳасса. Шу аҳволда Шайҳовандтаҳурдаги ҳашаматли дарвоза олдида уни кўриш мумкин эди. У яқин танишларига ён чўнтагидан чиқариб, янги битилган ҳажвларидан ҳам ўқиб берарди...

1945 йилнинг ёзида Саъдитдин амаким нохуш хабар топиб келдилар, сўнгги пайтларда оғир касал бўлиб, ётиб қолган шоир Ҳислат эшон оламдан ўтган экан...

Аммо халқ ўзининг севимли шоирини сира унутмади, унинг дилрабо қўшиқлари эл узра жаранглаб тураверди, гўзалликни, пок севгини, одамийликни, Ватанга садоқатни, мардликни, инсон эркини, ҳалолликни, юксак муҳаббатни тараннум этиб келаверди. Ҳислат ғазаллари билан яратилган ашулаларни севимли санъаткорлардан Ҳамроқул Қори, Шораҳим Шоумаров, Михаил Толмасов, Акмалхон ва Бобохон Сўфихоновлар, Карим Зокиров, Ғулом Абдураҳмонов, Тамарахоним, Жўрахон Султонов, Расулқори Мамадалиев, Фахриддин Умаров, Комилжон Отаниёзов, Ориф Алимахсумов, Муҳаммаджон Каримов, Лутфихоним Саримсоқова, Орифхон Ҳотамов, Таваккал Қодиров, Муножот Йўлчиева, Ҳасан Ражабийлар ижро этиб, санъат мухлисларининг таҳсинига сазовор бўлдилар.

Мен Америка Қўшма Штатларида ЮНЕСКО ташаббуси билан ўтказилган санъат арбоблари конгрессида иштирок этганимда, у ердаги ўзбек ватандошларимиз ҳузурида ҳам бўлгандим. Мени Хислат ғазали билан Комилжон Отаниёзов ижросидаги «Найларам» ашуласи заминимиздан йироқларда ҳам яна бир бор бутунлай сеҳрлаб қўйганди:

Найларам боғу чаман сайрини,
жонон бўлмаса,
Мисли товус силкиниб ҳар ён
хиромон бўлмаса,
Сарви қомат, оразм гул, ҳатти
райҳон бўлмаса,
Чашми шаҳло, ўзи барно, шоҳи
хўбон бўлмаса,
Ўлмайинми ҳажридин жисмим аро
жон бўлмаса...

Биз ошкоралик, демократия тобора авж олиб бораётган бир даврда яшаётган эканмиз, Хислатнинг бой маданий мероси ҳали ҳам атрофлича ўрганилмагани ва асарлари ҳанузгача чоп этилмаганини ўкинч билан таъкидлаш лозим. Агар 1971 йилда Абдуҳамид Жалолов томонидан нашрга тайёрланиб, чоп эттирилган жажжигина Хислат ғазаллари тўпламини назарга олмасак, ушбу ажойиб шоир ва таниқли маданият намояндасининг бизларга қолдирган катта ижодий мероси ўз тадқиқотчиларини кутиб ётибди. Хислат ўз вақтида чоп эттирган машҳур баёзлар ҳам қайтадан нашр этилса нур устига нур бўларди.

Хўш, нима учун энди ўша Тўйчи ҳофизга бағишланган «Армуғони Хислат»ни ҳар бир ашуланинг куйи билан бирга янгитдан чоп этиш мумкин эмас? Нима учун Хислат шеъри билан айтиладиган қўшиқларни жамлаб, махсус грампластинкалар альбомини (шоир сурати билан) чиқариш мумкин эмас? Бундан наинки профессионал ижодкорлар, балки минглаб халқ ҳаваскорлик санъати иштирокчилари ҳам баҳраманд бўлишлари мумкин-ку!.. Шоир Хислатнинг худди Мискин Тошкандий, Хуршидларники сингари на бир ижодий кечаси ва на бир маъракаси шу пайтгача ўтказилмади. Унинг таваллудининг 110 йиллигини нишонлаш ҳақида жумҳурият Ёзувчилар уюшмаси, Маданият вазирлиги, телевидение ва радио эшиттириш давлат қўмитаси, Композиторлар уюшмаси ҳамкорликда ўйлаб кўрсалар мақсадга мувофиқ бўларди. Хислат хотирасини абадийлаштириш борасида Тошкент шаҳар кенгаши ҳам хайрли тадбирларни амалга ошириши лозим.

Баҳриддин НАСРИДДИНОВ,
СССР Ёзувчилар, Театр арбоблари, Журналистлар уюшмаларининг аъзоси.

КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР, ЖАМОА ВА ШЎРО ХЎЖАЛИКЛАРИ, КООПЕРАТИВЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

МЕҲНАТ ЖАМОА КЕНГАШЛАРИНИНГ РАИСЛАРИ, КАСАБА УЮШМА ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЕТАКЧИЛАРИ ЭЪТИБОРИГА!

СССР Олий Кенгаши Раёсатининг 1988 йил 4 февралда қабул қилган «Иқтисодиётни бошқаришни қайта қуриш билан боғлиқ ССР Иттифоқининг Меҳнат ҳақидаги Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Фармонига мувофиқ (СССР Олий Кенгаши ведомостлари, 1988 йил, 6-сон, 85-бет).

Маъмурият меҳнат жамоаси Кенгаши ва касаба уюшма қўмитаси билан биргаликда корхонанинг ўз маблағлари ҳисобидан жамоа ходимлари ва алоҳида тоифадаги ишчи ва хизматчилар учун меҳнат ва ижтимоий имтиёзлар белгилаш ҳуқуқига эгадир.

Ана шу юқорида қайд этиб ўтилган Фармонга мувофиқ

СУҒУРТА ШАРТНОМАСИ

ишлаб чиқариш илғорлари, меҳнат фахрийларини рағбатлантиришнинг энг таъсирчан услубларидан бири сифатида хизмат қилиши мумкин.

Сизлар Давлат суғуртаси ноҳия ва шаҳар инспекцияларида ўз ташкилотингиз ходимлари номига қуйидаги суғурта шартномаларини тузишингиз мумкин:

БАХТСИЗ ҲОДИСАЛАРДАН ЖАМОА СУҒУРТА ШАРТНОМАСИ

Шартнома шартларига биноан суғурта қилдирилган кишига суғурта ҳодисаси (жароҳат етиш, тасодифан қаттиқ заҳарланиш, электр токи уриши ва ҳоказолар) фақат у хизмат бурчини ўтаётган вақтда эмас, балки ишга бораётган ва қайтаётганида содир бўлган тақдирда ҳам суғурта пулининг тўла қиймати ёки унинг бир қисми тўланади.

Суғурта бадали касбга мувофиқ равишда йилига суғурта пулининг ҳар 1.000 сўмидан 2 сўм 50 тийиндан 12 сўмгача миқдорида тўланади.

ҚЎШИМЧА НАФАҚА СУҒУРТА ШАРТНОМАСИ

Шартнома шартларига биноан ташкилотлар суғурта қилдирувчи вазифасини ўтаган ҳолда ўз ходимлари номига ойига 10, 20, 30, 40, 50 сўм миқдорида қўшимча пенсия нафақаси олишлик учун шартнома тузишлари мумкин.

Суғурта қилдирилган киши пенсия ёшига етгач, асосий пенсия пулининг ҳажмидан қатъий назар унга умрининг охиригача ва келишилган миқдорда қўшимча пенсия пули тўланади.

Корхоналар ўз шахсий маблағлари ҳисобидан, чунончи, ўз ишчилари ва хизматчилари номига қуйидаги шартномаларни ҳам тузишлари мумкин:

— ҳаётни аралаш суғурта қилиш;
— болаларни суғурта қилиш;
— транспорт воситаларини суғурта қилиш;
— уй жиҳозлари ва бошқаларни суғурта қилиш.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ДАВЛАТ СУҒУРТА БОШҚАРМАСИ.

«ЭРА» ТАЖРИБА ТИЖОРАТ АГЕНТЛИГИ.

• Олмалиқдан хушхабар

ЎЛКАШУНОСЛИК МУЗЕЙИ

«Ўз ўлкангни бил ва сев!» пештоқига шундай даъваткор сўзлар битилган яна бир маданият маскани Олмалиқ шаҳрининг қирқ йиллиги арафасида пайдо бўлди. Шаҳарликларнинг анча вақтдан бери кутиб юрган орзулари ушалди. Тарихий-ўлкашунослик музейи деб аталмиш бу маскан ишга тушган биринчи кунданоқ кексаю ёш олмалиқликларнинг севимли жойи бўлиб қолди. Унга қўйилган кўпдан-кўп экспонатлар, буюмлар ҳозирги шаҳар жойлашган ҳудуднинг қадимги даврларидан бошлаб то ҳозирги кунигача ҳикоя қилади.

— Музейимизни ташкил қилиш учун узоқ вақт бинойидек бино топа олмадик, — дейди унинг катта илмий ходими Вера Васильевна Шаповалова. — Шаҳар партия, совет ташкилотларининг яқиндан кўрсатган ёрдами билан жой топилди. Кенглиги бир неча юз квадрат метрли собиқ хўжалик моллари магазини бекилгач, унинг ўрнида музей ташкил этишга қарор қилинди. Шундан сўнг бу ер зудлик билан тузатилди, бино ичи музей учун мослаштирилди.

Музейимизда ҳозирча вақтинча тўртта экспозиция бўлади, — дейди сўзини давом эттириб Вера Васильевна. — Унинг биринчи бўлимини шартли равишда «Узоқ асрлар тубидан» деб атадик. Бунда ўлкамизнинг узоқ ўтмиши, қадимги шаҳарлари ҳақида ҳикоя қилувчи турли-туман топилмалар намойиш қилинади. Улар орасида бундан ўн-ўн икки аср илгари бу ерда яшаган халқ турмушидан ҳикоя қилувчи экспонатлар ҳам бор, уларнинг ҳаммаси ниҳоятда ноёбдир. Ўша вақтда зарб этилган танга пуллар, турли-туман кулолчилик анжомлари, аҳоли манзилгоҳига узоқдан ичимлик сув тортиб келиш мақсадида ётқизилган сопол қувурлар, баландлиги икки метр келадиган, гўзал безаклар берилган хумлар... бор.

Бу буюмларнинг кўпчилиги қадимги Илик давлатининг пойтахти бўлган Тункент шаҳрида олиб борилган қазиш ишлари вақтида топилди. Қадимда темирчилар яшаган бу шаҳар илк ўрта асрлар даврида ҳозирги шаҳардан беш чақирим нарида жойлашган эди. Унинг харобалари ҳали ҳам катта тепа бўлиб ётибди. Воҳанинг ўтмиш тарихидан ҳикоя қилувчи бундай бебаҳо буюмларни ўлкамизнинг ҳақиқий ихлосмандлари Тошкент техника дорилфунунининг шаҳримиздаги филиали ўқитувчилари М. Асқаров, И. Печурин, профессор-археолог Ю. Бурочков, академик М. Массонлар музейга тортиқ қилишди...

Айниқса, бу ишда кон инженери, техника фанлари номзоди, ҳозирги Олмалиқ ўрнида бўлган қишлоқларнинг бирида туғилиб ўсган Мусурмон Асқарович Асқаровнинг хизматларини алоҳида таъкидлашади. У ўттиз йил давомида ташкил этилган турли экспедицияларда фаол қатнашиб, шаҳар ўтмиши, тарихига оид жуда кўп буюмларни топди. Айни вақтда талабалар, ўқувчиларни ҳам бу хайрли ишга жалб қилди, уларда ўз ўлкаси тарихига қизиқиш уйғота олди. Шу туфайли ҳам музей уч юздан ортиқ қадимги ноёб экспонатлар билан бойиди. Улар орасида эски араб имлосида намоз ўқиш тартиби ёзилган китоблар катта қизиқиш уйғотмоқда. Бу китобларнинг нашр қилинган вақти қайд қилинмаган, лекин улар қамишдан ишлаб чиқилган қоғозга ёзилган, деб тахмин қилинмоқда. Экспонатлар ичида қотиб қолган чиғаноқлар ҳам борки, улар бундан миллионларча йиллар илгари бу ерда уммонлар мавж урганидан далолат беради.

Музейнинг бошқа бўлимлари «Улуғ Ватан уруши», «Ҳозирги Олмалиқ», «Амалий санъат ва халқ ҳунармандчилиги асарлари» мавзусига бағишланган бўлади. Маскан келажакда ҳам амалга ошириладиган археологик изланиш топилмалари ҳисобига кенгайиб бораверади.

М. МАҲМУДОВ.

Суратларда: музей залларида. Сураткаш Д. АҲМАД.

КОРХОНАДА БАЙРАМ

Пискент районида жойлашган Тошкент сув-қурилиш трестига қарашли 1-автокорхона яқинда ўзининг 25 йиллигини нишонлади. Байрам ҳайдовчиларнинг қизиқарли мусобақалари билан бошланди. Автокорхона ходимлари турли беллашувларда қатнашиб куч синашдилар. Сўнгра автокорхона клубида тантанали йиғилиш бўлди. Унда Ўзбекистон Сувқурилиш вазирлиги, район партия қўмитаси, район Кенгаши вакиллари қатнашиб, автокорхона жамоасини табриклашди.

Шу куни байрам дастурхонига ош тортилди. Бадиий ҳаваскорлик жамоалари куй-қўшиқлари, жозибадор рақслари билан барчани хушнуд этишди.

Т. ҲАСАНБОЕВ.

МАРКАЗ ЙЎЛЛАНМАСИ БИЛАН

Жумҳуриятимиз пойтахтида Қозоғистон маданияти маркази иш бошлаганига ҳали кўп бўлганича йўқ. Аммо қисқа вақт ичида унинг ташаббуси билан қатор ибратли маданий тадбирлар амалга оширилди. Жумладан, Қизил Ўрда педагогика олий илмгоҳи билан марказ ўртасида яқин ҳамкорлик йўлга қўйилди. Олий ўқув юртининг мусиқа куллиёти билан тузилган ўзаро шартномага биноан ўзбекистонлик иқтидорли ёшлар шу илмгоҳга ўқишга юбориб туриладиган бўлди. Шунингдек, марказ Чимкент мусиқали билим юрти билан ҳам алоқа боғлади. Дастлабки талабалар вакилларидан бири сифатида Бўстонлиқ ноҳиясидан умидли ёш санъаткор Р. Бейсеқулова мазкур билим даргоҳига ўқишга қабул қилинди.

●

ЯНГИ ЎҚУВ НАШРЛАРИ

Ўқувчи ёшларни атроф-муҳит билан яқиндан таништириш мактаб таълимида алоҳида ўрин тутади. Яқинда «Ўқитувчи» нашриёти ана шуни инобатга олган ҳолда бошланғич синф ўқувчилари учун қатор дарсликлар ва методик қўлланмалар чоп этди. «Атрофимиздаги олам», «Кундалик кузатиш дафтари», «Атроф-муҳит билан таништириш» каби нашрлар бу борада муҳим аҳамият касб этади.

А. АКБАРОВ.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

ЁШ КУРАШЧИЛАР

Калинин район «Хасково» шўро хўжалигининг М. Мусаев қўрғонида жойлашган спорт комплекси ташкил этилганига ўн йил бўлиб қолди. Юз элликка яқин ёшларни бирлаштирган бу спорт комплекси аъзоларининг асосий қисмини мактаб ўқувчилари ташкил этади. Спорт комплекси аъзолари эркин кураш бўйича қатор зафарларга эришганлар. Уларга халқаро спорт устаси, СССР ва Европа чемпиони Анвар Абдураҳмонов бошчилик қиляпти. Ҳозирги кунларда ёш полвонлар йирик мусобақаларга тайёрланмоқдалар.

Б. МУҲСИМОВ.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

Жумҳурият аҳолисининг кўпсонли илтимосларига биноан

19—25 ИЮЛЬ КУНЛАРИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

Тошкентдаги «САЛОМАТЛИК» марказига қарашли Ибн-Сино номидаги халқ табобати марказининг аъзоси,

БАШОРАТЧИ ТАБИБ

Дилбар СОБИРОВА

РУҲЛАР ВА ИЛОҲИЙ КУЧЛАР ТАЪСИРИДА ЗИКР-САНО УСУЛИ БИЛАН

СОҒЛОМЛАШТИРИШ СЕАНСЛАРИНИ ЎТКАЗАДИ

Даволаш мобайнида қуйидаги беморлар шифо топадилар: бош оғриғи, бел оғриғи, юрак сиқилиши, буйрак-жигар, ошқозон, кўз касалликлари, қандли диабет. тери касалликлари, нафас сиқиш, болалар қовуғи бўшлиги, улардан ташқари қайтариқ йўли билан бахт йўли боғланганлар, ҳаётда омади юришмаганлар ҳамда бўлиб ўтган ёки бўладиган ҳаётий масалалар бўйича башорат қилади.

ОЛИСДАН КЕЛГАН БЕМОРЛАРГА МЕҲМОНХОНАЛАРДАН ЖОЙ БЕРИЛАДИ.

Чипталар Тошкент Давлат цирки кассаларида сотилмоқда.

Даволаш сеанслари соат 19.00 да бошланади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

(Хадра майдони)

27 ИЮЛДАН БОШЛАБ

МАВСУМ ОЧИЛАДИ

СОВЕТ ЦИРКИНИНГ ЕТАКЧИ УСТАЛАРИ ИШТИРОКИДА

2 БЎЛИМДАН ИБОРАТ

ҚАТТА РАНГ-БАРАНГ ДАСТУР

Цирк санъатининг барча жанрлари намойиш қилинади.

ТОМОШАЛАР:

27 июлда соат 13.00 да (билетлар сотилган),

28 июлда соат 12.00 ва 15.00 да бошланади.

Сўнгра томошалар оддий иш кунларида соат 19.00 да, шанба кунлари соат 16.00 ва 19.00 да, якшанба кунлари соат 12.00, 15.00, 18.00 да бошланади.

Олдиндан чипталар сотиш йўлга қўйилган.

Касса соат 9.00 дан 19.00 гача ишлайди.

ЦИРК ФОЙЕСИДА ШОШИЛИНЧ СУРАТКАШЛИК САЛОНИ ИШЛАБ ТУРИБДИ.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-35-91, 44-29-04.

Ўзбекистон ССР Савдо вазирлигининг

ЖУМҲУРИЯТ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш 1991 йил 1 сентябрдан бошланади.

Савдо билим юрти юқори малакали **«Сотувчи»** ва **«Назоратчи-кассир»**ларни икки йўналишда тайёрлайди:

Баққоллик, қандолатчилик, гастрономия, гўшт-балиқ ва сут маҳсулотлари бўйича;

газлама, тикув буюмлари, пойабзал, трикотаж, атторлик, атир-упа-элик, маданий-маиший ва хўжалик моллари.

Билим юртига Ўзбекистон шаҳар ва қишлоқларида истиқомат қилувчи, 25 ёшгача бўлган ўрта маълумотлилар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқувчиларга ойига 80 сўм стипендия берилади.

Ишлаб чиқариш практикасини Тошкент шаҳрининг илғор дўконлари: **Бош универсал дўкони — «ГУМ», Универсам**ларда ўтказилади.

Билим юртини аъло баҳолар билан битирганлар Совет Савдо техникумининг охирги курсига ўқишга кириш ҳуқуқига эга бўладилар.

Билим юрти қошида ётоқхона мавжуд. Ўқиш муддати — 3,5 ой.

Шунингдек, ихтиёрий касб эгаллашни хоҳловчилар учун билим юрти қуйидаги ихтисослар бўйича

ПУЛЛИК КУРСЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТАДИ

— Ноозиқ-овқат (саноат товарлари) сотувчиси ва ҳисобчи-текширувчилар. Ўқиш муддати — 3 ой, 6 ой.

— Озиқ-овқат моллари сотувчиси ва ҳисобчи-текширувчилар. Ўқиш муддати — 3 ой, 6 ой.

— қандолатчилик ва ошпазлик. Ўқиш муддати — 4 ой, 11 ой.

— Музқаймоқ ишлаб чиқариш. Ўқиш муддати — 6 ой, 3 ой.

— Савдо автоматларини тузатиш. Ўқиш муддати — 8 ой.

— Ҳисобчи-бухгалтерлар. Ўқиш муддати — 1 ой.

— Безакчи-декораторлар. Ўқиш муддати — 2 йил.

Курсларни битирганларга гувоҳнома ва дипломлар берилади.

Машғулотлар гуруҳлар тўплангандан сў[illegible] бошланади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: билим юрти директори номига ариза, маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), турар жойидан маълумотнома, таржимаи ҳол, 086/У шаклдаги тиббий маълумотнома, 3х4 см. катталикдаги 5 дона фотосурат, вилоят ёки район савдо бошқармасидан йўлланма, ихтиёрий пуллик курсларга кирувчилар нақд пул билан ҳужжат топширадилар.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: 700173. Тошкент шаҳри, Акмал Икромов ноҳияси, Собир Юсупов кўчаси, 3-уй (13, 70,116 «э», 45-маршрут таксиларнинг «Тез ёрдам клиникаси» бекати).

Телефонлар: 75-35-86, 75-35-92.

БАРДОШ БЕРИБ ЯШАМОҚ ОСОН ЭМАС

Уруш бевалари билан бундай учрашувлар, аччиқ савол-жавоблар кўп бўлган. Бугунги суҳбатим хиёл оғир кечди.

— Биз истиқомат қилаётган ҳозирги Навоий номли колхоз уруш йиллари «Мустаҳкамлаш» деб юритилган, — дея гап бошлади суҳбатдошим Зуҳра буви. — Энди оғзимиз ошга, қўлимиз ишга бориб, рўшнолик кўра бошлаган эдик ҳам номи ўчгир уруш эшик қоқиб кириб келди. Эрлар, оталар ва акаукалар фронтга — жангга кетиб, қишлоғимиз ҳувиллаб қолди. Колхоз иши ҳам, уй-рўзғор ташвишлари ҳам биз — аёллар гарданига юкланди. Биримиз трактор ҳайдашни, яна биримиз омоч бошқаришни ўргандик. Экинларни суғордик. Ғаллани ўроқлаб, ҳўкиз билан янчдик. Уруш йиллари эрта тонгдан то қош қорайгунча ишлардик. Пахта терими бошлангудек бўлса, ерга то қалин қор босгунча тинчлик билмас эдик. Йўқлик, қийинчиликларга биз катталар чидарди-ю, гўдак, ёшларга жуда-жуда қийин бўлганди. Тансиқ зоғора нон, кепак атала, лавлагига тўймас эдик.

Ниҳоят уруш ҳам тугади. Омон қолган эркакларимиз қишлоққа — оиласи бағрига қайтиб келишди. Минг афсуски, қайтмаганлар кўп эди. Қишлоққа келган қора хатлар сони юз ўттизга етарди. Кунлар кетидан ойлар ўтди. Хат-хабарлар ҳам тинди. Мен турмуш ўртоғимни излашга тушдим. Бормаган идорам қолмади. Ҳали эсимда 50-йиллар эди. Военком ҳузурига кирдим. Эрим фронтдан қайтиб келмагани тўғрисида бир парча справка сўраб, илтимос қилдим. «Эрингиз ўлганлар ва дараксиз йўқолганлар рўйхатида йўқ» деган жавобни олдим. Яна қаёққа борай? Кимга учрашиб арз-додимни айтай?..

Мана, орадан қирқ беш йил ўтди. «Эрим балки тирикдир» деб Зуҳра буви бугун етмиш саккиз ёшга қадам ташлабди.

Уй тўридаги суратга диққат билан қарайман. Агар Алимжон ака ҳаёт бўлганида тим қора мўйлови ва жингалак сочлари интизори Зуҳра она сингари оқарган бўлarди. Афсуски, ўша ола-тасир жангларнинг бирида Алимжон ёвуз душман ўқидан шаҳид бўлди. Унга қирқ баҳорни кўриш насиб этмай, дунёдан кўз юмди.

— Ўттиз беш йил қад кўтармай қилган меҳнатим аввалига 12 сўм пенсия билан баҳоланди,— дейди момо.— Кейинчалик 27 сўм, яна бир оздан кейин 40 сўмга чиқди. Ҳа, майли, тирикчилик қийинчиликларини гапирмай қўяқолай. Сабр-тоқат ҳам осон эмас. Унинг машаққатларига бардош бердим. Икки ўғил, бир қизни ўзим емай, едирдим, кийинтирдим, ўқитдим...

Бир бурда бўлиб қолган Зуҳра буви титроқ қўллари билан ажин босган пешонасини артиб, яна сўзида давом этади:

• 45 йилдан сўнг •

— Алимжон акангиз тили ширин, колхозда ударник бўлган. Бегонага ҳам «сен» деб айтганини эслай олмайман. Қиш пайтлари колхоз устахонасида арава ясаб, бузилганларини тузатарди. Қишлоқдагиларга уй-жой қуришда ёрдам берарди. Бироқ мени бошқа нарса ўйлантиради. Йиллар ўтиб бормоқда. Лекин раҳбарлар эшикни қоқиб: «Ҳолинг нима» дейишмади. Худога шукур, ҳамма нарса етарли. Ўғил-қизлар ва невара, чевараларим ардоғида яшамоқдаман. Фақат қадримга ачинаман. Эрим ёстиғи қаерда қуриди-ю, жасади қаерларда қолиб кетди. Ватан шарофати, халқ бахт-саодати деб, шаҳид бўлди-ку, ахир? Ёвуз душман ўқидан ҳалок бўлган эрларга, интизор қолган бева-етимларга ҳурматимиз шуми? Тириклар ўликларнинг қабрини эъзозлаши ҳам шарт, ҳам фарз-ку. Инсоний бурчни биз ва келгуси авлод сира-сира унутмаслигимиз керак.

Уруш бевасининг қалб нидоларини тинглайман. Хаёлимдан ўша қатнашиб кўрган қонли жанг даҳшатлари ўтади. Уруш қурбонларининг кўрсатган мислсиз жасоратлари, ўлмас руҳларини эслаб, таъзим қиламан. Фронт ортида ярми оч, ярми ялангоч фидокор халқимни қадрламаган ҳозирги масъул ташкилотнинг бефарқ ходимлари қилмишларидан ўта ачинаман. Рўпарамда ўтирган уруш бевасининг ажин босган нуроний юзларига қайта-қайта назар ташлайман. Қуш қаноти синмасин, сендек фаришталарнинг бу дунёси, у дунёси пок, деййман.

Ўртада сукунат. Момо уйга қулоч ёйиб кириб келган қизалоқ набираси бўйнидан қучди ҳам ўзини енгил ҳис этди шекилли чеҳрасида табассум қалқиди: «Бахтли бўлинглар!» деди.

СССР Мудофаа вазирлигининг Подольск шаҳридаги Марказий архивида бўлганимда урушда ҳалок бўлган юзлаб ўзбекча исм ва шарифларни ёзиб олгандим. Уларни варақлар эканман. Зуҳра опа зор-интизор кутган турмуш ўртоғи ҳақидаги ёзувни излаб топдим.

Яқинда Зуҳра она ва унинг фарзандлари Раҳим билан Худоёржонлар хонадонида бўлдим. Уларни маълумот билан таништирдим.

Алимжон Мўминжонов, деб ёзилганди унда, 1904 йилда Тошкент областининг Калинин районида (ҳозирги Тошкент)ги «Мустаҳкамлаш» колхозида туғилган. 71-гвардиячи ўқчи-дивизиянинг 219-гвардиячи ўқчи полки сафида жангда қатнашган. 1943 йил 10 июль куни мардлик ва жасорат кўрсатиб ҳалок бўлган. Марҳумнинг жасади Курск областининг Ракитян районидаги Сетний қишлоғидан 200 метр ғарбда дафн этилган.

Шу куни Мўминжоновлар хонадонида қавм-қариндошлари, ёру биродарлари, маҳалла аҳли қаҳрамон хотирасини эъзозлаш учун тўпланишди. Дастурхон атрофида марҳум ҳақида сўз юритиб, унинг хотираси қалбларда сақланажаги таъкидланди. Расм-русумлар бажо этилиб, фотиҳа ўқилди. Зуҳра момо: менинг учун бугун уруш тугади, деб азадорлик аломати сифатида 45 йил ўраб юрган қора дуррасини бошидан ечди.

Акром АЪЗАМОВ,
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, республика миқёсидаги шахсий пенсионер.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

«МУОШАРАТ ОДОБИ»

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДАГИ «Туркистон» ижодий бирлашмаси катта ва савобли ишга қўл урди. Бирлашма «Мерос» рукни остида қадимги тарихий қадриятларимизни тарғиб этувчи асарларни нашр қилиб, халқимизга етказишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Эзгулик тез фурсатда ўзининг илк самарасини кўрсата бошлади. Шундай самаралардан бири «Муошарат одоби» рисоласидир. «Муошарат одоби» турмуш одоби дегани бўлиб, китобча «Меҳнат» нашриётида чоп этилган. Мазкур китобча ўттиз саҳифадан иборат. У XIX асрнинг охири ва XX асрнинг бошларида яшаб ижод этган, ўз замонасининг эзгу ва олижаноб аёлларидан саналмиш Олимат ул-Банот томонидан битилган. Рисолани Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг илмий ходими Тешабой Зиёев арабчадан ўзбек тилига ўгирган ва нашрга тайёрлатган. Муҳаррир Маҳмуд Тўйчиев. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими Абдусодиқ Ирисов эса масъул муҳаррирлик қилган. Безакларни рассом А. Бакликова ишлаган. Аёлларга мўлжаллаб чиқарилган бу рисола содда ва тушунарли тилда ёзилган бўлиб, оила даврасида мутолаа қилишга мос ва ихчамдир.

Яна бир шундай китобча «Рўза ва ҳайит намозлари» деб аталади. Ушбу мўъжазгина рисола «Ижодкор» хўжалик ҳисобидаги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан чоп этилган. У Тошкент овоз ёзиш корхонасининг босмахонасида нашрдан чиққан. Ношир С. Хўжаев, муҳаррир К. Ҳолмуҳаммад. Рисолада мусулмончиликнинг муҳим шартларидан ҳисобланган рўза ва ҳайит намозларининг келиб чиқиши тарихи хусусида сўз юритилади. Ҳар иккала китобча ҳам қадриятларимизни билиб олишда катта восита бўлиб хизмат қилиши, шубҳасиз.

Ҳ. ОТАҚУЛОВ.

Ҳар тўғрида

ЖАҲОННИ ЗАБТ ЭТМОҚДА

Қадим замонларда яратилган халқ достони «Калевала»да биринчи бор тилга олинган фин саунаси сўнгги ўн йилликларда жаҳонга машҳур бўлиб кетди. Уни барча қитъалардаги меҳмонхоналарда, курортларда, спорт залларида учратиш мумкин. Африка ва Осиё мамлакатларидаги фин дипломатлари, БМТнинг Яқин Шарқдаги ҳарбий қисмларидаги фин аскарлари жазирама ва намликдан, Финляндияда қурилган ва Шимолий Муз уммонида сузиб юрган совет музёрарлари экипажлари совуқдан сауналарда жон сақлайдилар.

Финляндиянинг ўзига келганда шуни айтиш керакки, бу ерда кўп йиллардан бери шаҳар уйлари ертўласида ёки бинонинг энг юқори қаватида саунаси билан қурилмоқда. Ўнларча минг кўп қаватли уйлар хонадонларида сауна бор.

Финляндияда қанча сауна бор? Бундан йигирма йил муқаддам шундай саволга жавоб берган фин танишим миллионтадан ошиқ (аҳолиси 5 миллион бўлган бу мамлакатдан) деган эди. Сауна ҳатто поездларда ҳам барпо этиляпти.

Финляндияда сауна ҳақидаги ҳамма нарсани билишади. У ҳақда ўнлаб диссертациялар ёқланган ва юзлаб китоблар ёзилган. Хельсинкида сауна жамияти бўлиб, кўпгина мамлакатлардаги минглаб саунашунослар унинг аъзолари ҳисобланишади. Шунга қарамай илмий тадқиқотлар ҳамон давом этаяпти.

АГАР СОҒЛОМ БЎЛАЙ ДЕСАНГ

Бу танловдаги иккита биринчи мукофот анча катта эди. «Будапешт» банки бир миллион ва 500 минг форинт таклиф қилди. Мукофотлар соғломлаштиришнинг энг яхши дастурини таклиф қилган ҳамда унинг самарадорлигини амалда намойиш қилган шаҳар ва қишлоққа мўлжалланган эди. Бу танлов Венгрия учун жуда муҳим эди. Чунки мамлакатдаги турмуш кишиларни кўпроқ ишлашга мажбур қилмоқда, улар кам дам олишади, тез-тез касал бўлишади

Мусобақада 45 та шаҳар ва 89 та қишлоқ қатнашди. Ғолиблар орасида Айка шаҳри ҳам бор. Кўмир саноати марказидаги бу шаҳарда табиатни, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича кўпгина ишлар қилинган. Натижада ҳавонинг чанг, зарарли моддалар билан ифлосланиши камайган. Регой қишлоғида эса олдини олиш ишлари амалга оширилгани учун кишиларнинг касалланиши, дори-дармонларни харид қилиш ҳам камайган.

(ИАН материаллари асосида).

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти — 325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Индекс: 64672. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Буюртма № 5695. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 20.00.